

ע"פ 9141/10 - אברהם סטואר נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פלייליים

ע"פ 9141/10

לפני: כבוד השופט א' רובינשטיין
כבוד השופט ע' פוגלמן
כבוד השופטת ד' ברק-ארז

המערער: אברהם סטואר

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז מיום
28.10.10 בתפ"ח 6839-07-08 שניתן על-ידי ס'
הנשיא טל והשופטים פינקלשטיין וד"ר סטולר

תאריך הישיבה: ב' בטבת התשע"ד (5.12.13)

בשם המערער: עו"ד ליאור אשכנזי

בשם המשיבה: עו"ד יאיר חמודות, עו"ד איריס פמיליה פוגל

פסק-דין

השופט א' רובינשטיין:

א. ערעור על הכרעת דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (סגן הנשיא אברהם טל, השופט (כתארו אז) ד"ר מנחם פינקלשטיין והשופט ד"ר אחיקם סטולר) מיום 19.10.10 בתפ"ח 6839-07-08, בגדרה הורשע המערער

בשלושת האישומים שיוחסו לו בכתב האישום, שעניינם, בין היתר, עבירות של ניסיון לרצח, אלימות ונשק. הערעור מופנה גם כנגד גזר הדין מיום 28.10.10, בגדרו הושתו על המערער שבע עשרה שנות מאסר (בניכוי ימי מעצרו מיום 25.4.07 ועד ה-18.8.08), שנים עשר חודשי מאסר על תנאי לשלוש שנים באחת העבירות בהן הורשע וכן עבירות אלימות מסוג פשע, ותשלום פיצוי בסך 120,000 ש"ח לקרבן העבירה.

ב. הפרשה עניינה משלוח שכירי אקדח, בשתי הזדמנויות, כדי להמית שניים על רקע סכסוך עבריינים בעולם התחתון. פרי הבאזשים של מהלך זה - בירי בשל טעות בזיהוי על אדם תמים, שנפגע קשות. בנוסף, עסקינן בתקיפת אדם שלישי ואיומים עליו.

כתב האישום

ג. כנגד המערער, יליד 1964, הוגש לבית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו (ביום 22.5.07; תפ"ח 1058/07) כתב אישום הכולל שלושה אישומים. כדי להאיץ את ניהול משפטו הועבר הדיון לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד, בהחלטתה של הנשיאה ביניש מיום 13.7.08 בבש"פ 6246/08 (תפ"ח 6839-07-08). כתב האישום ייחס למערער עבירות של חבלה בכוונה מחמירה לפי סעיף 329(א)(1) לחוק העונשין, תשל"ז-1977; קשירת קשר לביצוע פשע מסוג רצח לפי סעיף 499(א)(1) לחוק; ועבירות בנשק לפי סעיף 144(ב2) לחוק (אישום ראשון) עבירות של ניסיון לרצח לפי סעיף 305 לחוק, קשירת קשר לביצוע פשע לפי סעיף 499(א)(1) לחוק ועבירות בנשק לפי סעיף 144(ב2) לחוק (אישום שני); עבירות של נשיאת נשק ללא היתר כדין לפי סעיף 144(ב) לחוק, איומים לפי סעיף 192 לחוק, יריות באזור מגורים לפי סעיף 340א לחוק ותקיפה לפי סעיף 379 לחוק (אישום שלישי).

ד. במבוא לכתב האישום נטען, כי במועד שאינו ידוע למאשימה הכיר המערער, הידוע בכינוי "אבי ההולנדי", את סרגיי טפליצקי (להלן טפליצקי), במסגרת עבודתו של האחרון כמאבטח; לימים הידקו השניים את הקשר ביניהם, וטפליצקי שיתף את המערער בקשייו הכלכליים וביקש ממנו עבודה. בתגובה הציע המערער לטפליצקי לשמש כרוצח שכיר, כמתואר באישומים הראשון והשני.

ה. באישום הראשון נטען, כי בפגישה בין המערער לטפליצקי במהלך חודש פברואר 2007, הציע לו המערער לרצוח אדם תמורת סך של 15,000 אלף דולר. משהסכים טפליצקי להצעה, קשרו השניים לרצוח את יואב סיני (להלן סיני) (בכתב האישום מצוין השם יואב סיני, אף שמהכרעת דינו של בית המשפט המחוזי עולה, כי טפליצקי אמור היה לירות באחר, יואב סינה שמו, כך שמדובר בטעות בזיהוי). כן נטען, כי במסגרת הקשר ולשם קידומו מסר המערער לטפליצקי פרטים מזהים בדבר סיני ובהם כתובתו בראשון לציון, תיאור מראהו החיצוני וסוג הרכב המצוי ברשותו. כנטען, עקב טפליצקי כשבוע אחר סיני, ולאחריו הודיע למערער, במספר הזדמנויות, כי הפרטים שנמסרו לו אינם תואמים את מראהו החיצוני של סיני, כמו גם את סוג הרכב שברשותו. בעקבות זאת, מסר המערער לטפליצקי פרט זיהוי נוסף, הוא צליעתו של סיני, וזה הבחין כי האיש אכן צולע, ודיוח על כך למערער. נטען, כי ביום 12.2.07, או בסמוך לכך, מסר המערער לטפליצקי אקדח מסוג זיג-זאואר (מספר B240044) כדי שירצח באמצעותו את סיני. עוד נטען, כי ביום 14.2.07 הגיע טפליצקי, רכוב על אופנוע מסוג קוואסקי GP500 בצבע שחור, אל סמוך לביתו של סיני בראשון לציון,

מצויד באקדח שמסר לו המערער. נטען, כי טפליצקי החנה את האופנוע בסמוך, תוך קיפול מספר הרישוי כך שלא יהא ניתן לזהותו. בסביבות השעה 0900 הבחין טפליצקי בסיני יוצא מביתו, מלווה באשתו, נכנס לרכב מסוג דייהו ומתיישב במושב הנהג ואשתו במושב שלצדו. נטען, כי טפליצקי ניגש לצד הנהג כשהוא חבוש קסדה, אז החליט שלא לגרום למותו של סיני וירה לעברו מספר יריות במטרה לגרום לו חבלה חמורה. למשמע היריות, בעוד טפליצקי הולך לעבר האופנוע, יצאה אשתו של סיני מהרכב, אחזה בטפליצקי, תוך שהיא צועקת "ירו בבעלי" ו-"מה עשית לבעלי", ודחפה עליו את האופנוע כך שנפל. בשל ההתקהלות שהחלה במקום ירה טפליצקי מספר יריות באויר, עלה על אופנועו ונמלט מהמקום. כתוצאה מהירי נפגע סיני מקליעים בכתפו השמאלית, בשוק וברך רגל ימין, ונזקק לטיפול רפואי; פציעות אלה גרמו לשיתוק ידו השמאלית ופגיעה בעצבים ברגלו הימנית. נטען, כי בפגישה שנערכה באותו יום בין המערער וטפליצקי דיוח האחרון על הנעשה, והשניים הסכימו כי התשלום יעשה ביום שלמחרת. כן נטען, כי ביום 15.2.07, בהיודע למערער שטפליצקי לא הצליח לגרום למותו של סיני, הודיע המערער כי כיון ש"לא ביצע את העבודה עד הסוף", ישלם לטפליצקי סך של 7,500 דולר בלבד. עוד נטען, כי בסמוך לשעה 1100 שילם המערער לטפליצקי את הסכום האמור, בחדר השירותים של בנק אוצר החייל בקניון בת ים.

ו. באישום השני נטען, כי שבועות ספורים לאחר המיוחס למערער באישום הראשון, נפגש עם טפליצקי וציין כי עליו לרצוח אדם נוסף. בפגישה שנערכה בין השניים שבוע לאחר מכן, בסמוך לחנות ירקות השייכת למערער בבת ים, מסר המערער לטפליצקי פרטים מזהים על אודות היעד, אשר שמו איציק כהן, ובכללם כתובתו בגבעתיים ואופי עיסוקו. במעמד הפגישה - כך נטען - סיכמו השניים כי בעבור הרצח ישולם לטפליצקי סך 30,000 דולר. נטען, כי טפליצקי עקב אחר כהן מספר ימים, על-מנת ללמוד את שגרת יומו. כן נטען, כי בעקבות הצעתו של המערער לצרף אדם נוסף למשימה, פנה טפליצקי לחברו איליה חודונוב וזה הסכים להשתתף במשימה תמורת סך של 15,000 דולר. בטרם הגיעו טפליצקי וחודונוב למקום מגוריו של כהן, כדי שחודונוב יתרשם מן המקום ויצפה בכהן טרם ביצוע המשימה. ימים ספורים לאחר מכן מסר המערער לטפליצקי שני אקדחים גנובים, האחד מסוג CZ (מספר U3365) והשני מסוג גלוק (מספר AMV686), שישמשו את טפליצקי וחודונוב במשימה. כנטען, חודונוב הסב את תשומת ליבו של טפליצקי לסביבת המגורים השקטה בה גר כהן, וציין כי יש לבצע את המשימה בעזרת משתיק קול שיורכב על אחד האקדחים, לפיכך - כך נאמר - מסר המערער ביום 10.4.07 לטפליצקי אקדח גנוב נוסף מסוג זיג-זאואר (מספר U38867), וביום 11.4.07 מסר לטפליצקי משתיק קול המתאים לאקדח זה. כן נטען, כי ביום 11.4.07 הגיעו טפליצקי וחודונוב לביתו של כהן לביצוע המשימה, אולם גילו כי זה עוזב את ביתו, והשניים חזרו כלעומת שבאו. נטען, כי בערב וידא המערער עם טפליצקי כי הלה יבצע את המשימה ביום שלמחרת. בבוקר ה-12.4.07 יצאו טפליצקי וחודונוב לכיוון ביתו של כהן, רכובים על אופנוע ונושאים עמם את אקדחי הגלוק והזיג-זאואר; על האחרון הורכב משתיק הקול, אולם כהן חמק, והשניים תכננו לחזור למקום אחר הצהריים. נאמר, כי בסמוך לשעה 1700 באותו יום חזרו השניים לבצע את זממם; הם החנו את אופנועם בסמוך למקום מגוריו של כהן, והלכו לעבר ביתו אוחזים בקסדות האופנוע וכפפות על ידיהם. נטען, כי טפליצקי וחודונוב ארבו לכהן בחצר בית המצוי מול ביתו, תוך שחודונוב אוחז באקדח הזיג-זאואר עם משתיק הקול וטפליצקי באקדח הגלוק, שניהם דרוכים. אז עברה במקום ניידת משטרה אשר נקראה למקום בעקבות דיווח על תנועות חשודות באיזור. השניים הבחינו בניידת, הכניסו את כלי הנשק לתיק והשליכוהו אל מעבר לחומה שחצצה בין חצר הבניין לבית הקברות בגבעתיים. שוטר הסיור קובי פרבדה הבחין בשניים בעודם מהלכים בין חצרות הבתים, וקרא להם לעצור. השניים נעצרו.

ז. באישום השלישי נטען, כי ביום 23.2.07, לפני השעה 1030, אסף טפליצקי את המערער באופנועו מתחנת

הדלק "קוגל" בחולון, ונסע לפי הוראותיו של המערער לרחוב חנקין שם. בהגיעם למקום, הבחין המערער באיציק פרץ, והורה לטפליצקי לעצור את האופנוע. נטען, כי המערער ירד מהאופנוע, שלף אקדח מסוג CZ (מספר U3365) וירה מספר יריות לעברו של פרץ במטרה לאיים עליו. ביני לביני, כך נטען, החליף המערער עם פרץ מספר מלים ותקף אותו בידיו. לאחר מעשיו אלה חזר המערער לאופנוע עליו המתין טפליצקי, והשניים עזבו את המקום.

משפטם של טפליצקי וחודנוב

ח. נגד טפליצקי וחודנוב הוגש כתב אישום נפרד לבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (תפ"ח 1059/07 מדינת ישראל נ' טפליצקי (2008)) (ת/172); האישום הראשון ייחס לטפליצקי עבירות של חבלה בכוונה מחמירה לפי סעיף 329(א)(1) לחוק, קשירת קשר לביצוע פשע מסוג רצח לפי סעיף 499(א)(1) לחוק ועבירות בנשק לפי סעיף 144(ב) לחוק - זאת בהסתמך על העובדות המפורטות באישום הראשון בענייננו. האישום השני ייחס לטפליצקי וחודנוב יחדיו עבירות של ניסיון לרצח לפי סעיף 305 לחוק וקשירת קשר לביצוע פשע לפי סעיף 499(א)(1) לחוק, ולטפליצקי גם עבירה של נשיאת נשק ללא רשות כדין לפי סעיף 144(ב) רישא לחוק; זאת בהסתמך על העובדות המפורטות באישום השני בענייננו.

בדין מיום 25.5.08 חזרו השניים מכפירתם במיוחס להם, הודו והורשעו במסגרתו של הסדר טיעון הכולל עונש מאסר בפועל (ת/173), זאת בלא שנערך בכתב האישום כל שינוי (ת/174, שורות 5-6). ביום 22.6.08 נגזר דינם של השניים (מפי השופטים ש' דותן, ד' גנות וש' שוחט); על טפליצקי הושתו אחת עשרה שנות מאסר בפועל, עשרים וארבעה חודשי מאסר על תנאי שלא יעבור שלוש שנים מיום שחרורו מהכלא עבירות אלימות ונשק, וכן עבירות ניסיון באלה, ותשלום פיצוי בסך 75,000 ש"ח לסיני. על חודנוב הושתו שש שנות מאסר בפועל, עשרים וארבעה חודשי מאסר על תנאי לשלוש שנים בעבירות אלימות ונשק, וכן ניסיון באלה.

משפטו של המערער

ט. הרשעתו של המערער בשלושת האישומים נסמכה בעיקרה על עד התביעה המרכזי טפליצקי, אשר נטל חלק משמעותי - כך נקבע - בשלושת האישומים; הרשעתו של המערער באישום השני נתמכה גם בעדותו של חודנוב, אשר נטל אף הוא - כך נקבע - חלק באישום השני; באשר להודעותיו של טפליצקי במשטרה עלתה הטענה כי אלה נגבו תוך נקיטת אמצעים פסולים - פגיעה בזכות היועצות בעורך דין וכן הבטחות שווא - כך שיש לפסול אותן בהתאם להלכת בית משפט זה בע"פ 5121/98 יששכרוב נ' התובע הצבאי הראשי (2006) (הלכת יששכרוב). לטענה זו נידרש בהרחבה בהמשך. אל ראיות אלה התוספו עוד ראיות לגבי כל אחד מן האישומים, וכולן הביאו להרשעתו של המערער במיוחס לו.

עיקרי הכרעת דינו של בית המשפט המחוזי

רענון זכרונו של טפליצקי מעל דוכן העדים

י. תחילה נדרש בית המשפט המחוזי לטענת המערער, כי האופן שבו רוענן זכרונו של טפליצקי מעל דוכן העדים היה שלא כדין. בית המשפט המחוזי ציין, כי טפליצקי לא התאווה להעיד נגד המערער, דבר שהתבטא לא פעם בתשובה "לא זוכר" ובקימוץ פרטים בתשובותיו. לפיכך, נדרשה המדינה לא אחת לרענן את זכרונו, על דרך הפנייתו לדברים שמסר בחקירותיו במשטרה (לעתים קרואה התובעת קטעים מהודעותיו במשטרה, כעולה מפרוטוקול בית המשפט; לעתים קרא טפליצקי בעצמו מאותן הודעות, בלא שכל האמור בהן נרשם בפרוטוקול בית המשפט; ולעתים תומצתו דבריו תוך הפניה לעמוד ספציפי בהודעתו) (פס' 14). דבריו בהודעותיו אומתו ואומצו איפוא בעדותו המושמעת מעל דוכן העדים, ולא על דרך הגשתם לפי סעיף 10א לפקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א-1971. בית המשפט המחוזי דחה בהכרעת דינו את טענותיו של המערער כנגד האופן שבו רוענן זכרונו של טפליצקי (פס' 14-16) בקבעו, כי משבית המשפט והצדדים מצוידים במסמך אליו הופנה העד, וחקירה נגדית היא אפשרית, חלה הלכתו של בית משפט זה בע"פ 71/76 מרילי נ' מדינת ישראל, פ"ד ל(2) 813, 820, מפי השופט (כתארו אז) שמגר (1976) (להלן הלכת מרילי). נאמר, כי לתוך הלכה זו, שעודנה שרירה וקיימת גם לאחר חקיקת סעיף 10א לפקודת הראיות (ראו ע"פ 603/84 גוילי נ' מדינת ישראל, פ"ד לח(4), 469 (1984); ע"פ 355/88 לוי נ' מדינת ישראל, פ"ד מג(3) 221, 242 (1989)), אין לקרוא דרישה שהיא טכנית באופיה - קרי, לקרוא לפרוטוקול המשפט את ההודעה כולה או את כל הקטע הנבחר (פס' 15-16).

יא. בית המשפט המחוזי קבע, כי זכויותיו המהותיות והדיוניות של המערער לא נפגעו עקב הפיכת הודעותיו במשטרה לחלק מן העדות במשפט, כל עוד ניתנה לו האפשרות לחקור את טפליצקי בחקירה נגדית, גם על דברים שעלו מהודעות אלה. צוין, כי בעת שהעד מאשר אמרתו בפני בית המשפט, ניתנת האפשרות לבית המשפט להתרשם באופן בלתי אמצעי ממהימנות האישור (ע"פ 2725/03 עבדיה נ' מדינת ישראל, פסקה 5 (2003)). עם זאת, בהחלטות מן הימים 26.10.08 ו-28.10.08, קיבל בית המשפט את ההודעות ותמלילי החקירות במשטרה של טפליצקי וחודונוב בהתאמה, לצורך הוכחת תקינותם של מהלכי החקירה במשטרה ולצורך זה בלבד (פס' 17). יוטעם שוב, כי בית המשפט קבע את הממצאים העובדתיים הנוגעים לעדותו של טפליצקי בהסתמך על דבריו מעל דוכן העדים, לרבות אימוץ החלקים מהודעותיו במשטרה, ולא על הודעותיו במשטרה מכוח סעיף 10א לפקודת הראיות; נאמר, כי דרך המלך היא התרשמות ישירה מעדות, ולא הסתמכות על דברים שנמסרו בקליטה עקיפה לפי סעיף 10א לפקודת הראיות. בית המשפט קמא קבע איפוא, כי אמרותיו של טפליצקי בהודעותיו במשטרה, אשר אומצו על-ידי במהלך עדותו, הן קבילות ואינן מצריכות תוספת ראייתית לחיזוק (פס' 18).

עדותו של טפליצקי - ממצאי עובדה ומהימנות

יב. בשלב זה פנה בית המשפט קמא לסקירת ראיותיה של המשיבה, ובראשן עדותו של טפליצקי בבית המשפט. בית המשפט תיאר את עיקרי העדות, כמו גם את טענות הצדדים ביחס אליה, ופנה לנימוק קביעותיו באשר לממצאי מהימנותה (פס' 19-162). בית המשפט ציין, כי שאלת מהימנותה של עדותו של טפליצקי אינה פשוטה כלל; מדובר בעד המעיד על עצמו שפעל כדי לשרת את האינטרסים האישיים שלו, גם במחיר של אמירת שקרים (עמ' 277 לפרוטוקול; עמ' 415-416 לפרוטוקול), וכלשונו "...חלק מהדברים שאני שיקרתי, ויש חלק שלא" (עמ' 280 לפרוטוקול), כך ש"היא, לכאורה, דבר והיפוכו: ירה, ולא ירה; התכוון לרצוח, ולא התכוון לרצוח" (פס' 101). עם זאת, הגיע בית המשפט למסקנה חד משמעית כי יש לקבל את עמדת המדינה ולפצל את עדותו של טפליצקי, כך שיאומצו עיקרי עדותו המפלילים את המערער, תוך דחיית חלקים מסוימים בה. זאת, חרף טענת הסניגור כי לא ניתן להשתית הרשעה על

עדותו רצופת השקרים ומונחית האינטרסים. הוטעם, כי התנהלותו של טפליצקי מעל דוכן העדים נעוצה בחשש מפני המערער והעומדים מאחוריו; חשש זה לחייו ולחיי חברו חודונב הוא ברור ועמוק, ועובר כחוט השני בעדותו (פס' 101-103). בית המשפט המחוזי סבר, כי "לא ניתן לנתק בין החשש הכבד האוחז בטפליצקי, לבין התרשמותנו כי טפליצקי אינו שש, בלשון המעטה להעיד נגד הנאשם (המערער - א"ר) בבית המשפט... וכי בנסיבות אלה, אין כל היגיון בטענה לפיה ירצה טפליצקי להעליל על הנאשם עלילות שווא" (פס' 107). עוד צוין, כי חקירתו הנגדית של טפליצקי התאפיינה בחלקה הארי במתן אישור לקוני, כמעט אוטומטי וללא פירוט לטענות שונות ובלתי שגרתיות של הסניגור, אך גם כך פעל באופן שהחליש ולעתים אף הכחיש טענות אלה (פס' 108). לפיכך נקבע, כי "בהביאנו בחשבון את החשש הכבד האוחז בטפליצקי, את מאפייני עדותו בחקירה הראשית ובחקירה הנגדית, את הראיות הנוספות המחזקות את דבריו... ואת העובדה המשמעותית כי טפליצקי הורשע - על פי הודאתו... סבורים אנו כי יש לפצל את העדות ולקבל רק חלקים ממנה" (פס' 109).

יג. בית המשפט נימק ומצא כי החלקים העיקריים אשר התקבלו כמהימנים בעדותו של טפליצקי כוללים את אלה: אופן ההיכרות בין טפליצקי למערער - תחילה בעבודת טפליצקי כמאבטח של יצחק אברג'ל, אף שניסה לפסוח על כך בעדותו, ככל הנראה כדי לשוות להיכרות אופי "תמים" יותר. לאחר מכן הידקו השניים את היחסים על רקע חנות הירקות שהיתה בבעלותו של טפליצקי בשוק הסיטונאי בראשון לציון. בית המשפט ציין, כי טפליצקי הותיר רושם אמין בחלק זה של עדותו (פס' 112); כן התקבלו דבריו של טפליצקי לעניין התכנון להתנקש בסיני והמעקב אחריו, אשר אמנם תוארו על-ידי טפליצקי בתמצות רב, ואולם זאת בשל החשש מפני המערער כאמור (פס' 115). נמצאו מהימנים גם דברים שמסר טפליצקי לאחר שרוענן זכרונו, כי המערער הוא שהביא לו את הנשק ששימש לירי בסיני. הוטעם, כי טפליצקי לא נחקר בחקירה נגדית באשר לחלקו הראשון של כתב האישום, החל מפנייתו אל המערער ועד ליום הירי, ולכך משמעות רבה. צוין הכלל, כי הימנעות מרצון מחקירת עד, תוך מודעות לתוצאה וללא הסבר סביר, מצביעה על השלמה עם הגרסה (ע"פ 639/79 אפללו נ' מדינת ישראל, פ"ד לד(3) 566, 561 (1980)). לגבי הירי בסיני והאירוע בכללותו, צוין כי טפליצקי העיד באופן משכנע באשר לעיקריו; זאת, חרף אי התאמות מסוימות בין עדותו לבין ראיות אחרות, אי התאמות שאין בהן כדי ליצור ספק כלשהו, באשר להיותו של טפליצקי היורה (פס' 124-126); קבלת התשלום בעבור "העבודה" בשירותי הבנק; תיאור העובדות הרלבנטיות לאישום השני; גרסתו בעניין האישום השלישי; דבריו בנוגע לתרגיל החקירה מיום 8.5.07; ודבריו בנוגע למימון סניגורו על-ידי המערער.

יד. לעומת זאת, נקבע כי חלקיה העיקריים של עדותו אשר נדחו כבלתי אמינים נוגעים, ראשית, לטענה בדבר יחסי מלוה-לווה שהתנהלו בין השניים, אשר בית המשפט ציין לגביה כי היא קלושה, כבושה ובלתי סבירה (פס' 113); הטענה לעניין המועדים, שלפיה לא יתכן לגמוע את המרחק מזירת האירוע באישום הראשון (ראשון לציון) לביתו של טפליצקי (גבול תל-אביב - גבעתיים) בפרק זמן של 15-20 דק', על גבי אופנוע; הטענה לפיה בדה מליבו את מעורבותו בפרשה נשוא האישום הראשון, בעשותו שימוש בפרטים שנחשף אליהם באינטרנט. כל זאת, בין היתר, נוכח תשובותיו הלקוניות והמכניות לשאלות הסניגור המעלות תמיהה. כן צוין, כי טפליצקי אישר בעדותו את המעקב אחר סיני; כך הבחין בוקר אחד בסיני מסיע את בנו באיחור לבית הספר, וכך אכן קרה. נאמר, שניתן להניח, כי פרט זה לא נכלל בפרסום באינטרנט, ולכך משקל (פס' 124); הגרסה לפיה לא היתה לו כוונה לרצוח את כהן; הטענה כי גרסתו של טפליצקי ביחס לאישום השלישי הופרכה על-ידי ארבעת עדי הראיה למקרה. צוין, כי אלה דווקא חיזקו את עדותו של טפליצקי (פס' 154); אמירות שעניינן בפעולותיו בהתאם לאינטרסים שלו (פס' 162).

טו. בית המשפט פנה בשלב זה לדיון בדבר טענתו המרכזית של המערער, כאמור, כי יש לפסול את הודאתו של טפליצקי בהתאם להלכת יששכרוב, בנימוק כי נגבתה תוך נקיטת אמצעים פסולים - הסתתו של טפליצקי נגד סניגורו וכן הבטחות שווא מטעם חוקריו להפחתה בעונשו; בין היתר, בחקירות שנטען שהתקיימו ללא תיעוד בין המועדים 29.4.07-19.4.07. בית המשפט הציג את טענות הצדדים, סקר את התמלילים הרלבנטיים וכן את עדויותיהם של טפליצקי וחוקריו בנושא (פס' 160-222). צוין, כי במהלך המשפט, בתום פרשת התביעה, נדחתה בקשת הסניגור לבטל את כתב האישום בטענת "הגנה מן הצדק" (החלטה מיום 14.10.09). באותה החלטה, הובחן בין הנדון דידן לנסיבות ע"פ 1301/06 עזבון המנוח יוני אלזם ז"ל נ' מדינת ישראל (2009) (להלן פרשת אלזם), מאחר שבנסיבות הנוכחיות "לא נפגעו זכויותיו של הנאשם (המערער - א"ר) עצמו להליך הוגן" (החלטה מיום 14.10.09, פס' 13). עוד צוין שם, כי לפגמים שנפלו בחקירותיהם של טפליצקי וחודונוב יינתן משקל, בין יתר השיקולים, בהערכת הדברים שמסרו בעדויותיהם ובחקירותיהם.

טז. בית המשפט בחן את האמצעים שננקטו בחקירה וציין, כי מן התמלילים והעדויות עולה, "כי נאמרו לטפליצקי דברים אשר לא היה מקום לאמרם, בנוגע לעורך הדין אשר ייצג אותו בשלב החקירה במשטרה" (פס' 224). בהקשר זה הודגשו לחומרה דבריו של רס"ר קריימר ביום 30.4.07, ובהם אמירות כגון "לעורך דין שלך גם לא אכפת. מה הוא עשה בשבילך עד עכשיו? כלום. ממש כלום כי הוא נקנה ולא על ידך", וכן אמירות קשות נוספות שעניינן ערעור האמון שבין טפליצקי לסניגורו (ת/205, עמ' 9-13, וכן ראו בעמ' 103-104). צוין, כי אמנם חוקרי המשטרה היו מודעים לניגוד עניינים מובהק בייצוג, שכן עו"ד שחר חצרוני ייצג במקביל גם את המערער, ואולם, "הדרך שבה עשו חוקרי המשטרה שימוש במידע זה, היא פסולה, ודומה כי הדברים ברורים ואין צורך להכביר מילים בעניין" (פס' 224).

יז. עוד קבע בית המשפט, כי לטפליצקי "לא הובטחו טובות הנאה מסוג של הקלה בעונש כנגד מסירת גרסה, אולם יתכן שהוא פיתח ציפיה כאמור עקב דברים שנאמרו לו על ידי אחד מחוקרי המשטרה" (פס' 162; ההדגשה במקור) (כך, רס"ר קריימר מסר לטפליצקי בחקירתו מיום 30.4.07, "אבל להפחית לך בצורה משמעותית אתה כן יכול. יכול להיות אפילו מדו ספרתי לחד ספרתי" (ת/205, עמ' 11), דברים מהם משתמעת האפשרות לפיה הודאה תביא עמה קיצור משמעותי של תקופת המאסר). הוטעם, כי קביעה זו מתבססת על ניתוח האמירות לטפליצקי ומשמעותן; דבריו של החוקר גולדשטיין, שהבהיר לטפליצקי את גבולות המשטרה בנושא; וכן שאלתו של טפליצקי לשוטר אריאלי מיום 6.5.07, האם שיתוף הפעולה יקל על עונשו, המעידה כי לא חשב שניתנה לו הבטחה (עמ' 151 לפרוטוקול). עוד נקבע, כי גם אם התקיימה ציפיה "אין בציפיה זו כדי ליצור חשש במקרה זה בדבר מהימנותם של אותם חלקים בעדותו אשר נמצאו מהימנים. הסיבה לכך היא כי בהעדר הבטחה ברורה וודאית להקלה בעונש - וייתכן כי אף בנסיבות בהן הייתה ניתנת הבטחה ברורה וודאית - ציפיה זו לא יכולה לגבור על החשש העמוק אשר חש טפליצקי כלפי הנאשם (המערער - א"ר), ולגרום לו להעליל עליו עלילות שווא" (פס' 162). באשר למשקל שיש ליתן להודאתו של טפליצקי, צוין כי "...השאלה נוגעת לאישור שניתן לתוכן ההודאה במהלך עדותו של טפליצקי בבית המשפט. כאמור אין מדובר 'רק' באישור בדרך אינקורפורציה של מה שאמר טפליצקי בחקירה, אלא גם בדברים שמסר בפניו במסגרת עדותו" (פס' 246).

יח. בית המשפט דחה את טענת הסניגור באשר לקיומן של חקירות שלא תועדו בין המועדים 29.4.07-19.4.07, נוכח אמירותיהם של רס"ר קריימר וטפליצקי, כעולה מן התמלילים, שיש בהן להעיד שבמשך שבועיים לא נחקר (ת/205, עמ' 11 ועמ' 23 לקובץ 2 בהתאמה). לפיכך נדחו גם הטענות המתייחסות להבטחות להקלה בעונש בתקופה זו.

יט. לאחר סקירת האמצעים שנטען לגביהם כי הם פסולים, עמד בית המשפט על דוקטרינת הפסילה הפסיקתית, בהתאם להלכת יששכרוב, לפיה לבית המשפט מסור שיקול דעת לפסול קבילותה של ראייה בפלילים, אם נוכח לדעת כי הראייה הושגה שלא כדין, וכי קבלתה תיצור פגיעה מהותית בזכותו של הנאשם להליך הוגן באופן החורג מגדריו של סעיף 8 לחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו (פס' 229); נקבע, כי אין לקבל את טענת הסניגור, שכן "לעניין התנאי הראשון של הלכת יששכרוב (השגת ראייה שלא כדין) - חשוב להטעים כי הראייה העומדת לפנינו אינה הודעתו במשטרה של טפליצקי, כי אם עדותו לפנינו. לעניין התנאי השני של הלכת יששכרוב (קבלת הראייה במשפט תפגע משמעותית בזכותו של הנאשם להליך הוגן שלא בהתאם לתנאי פסקת ההגבלה) - מן הראוי להדגיש כי אפילו הייתה הראייה העומדת לפנינו הודאתו של טפליצקי, הרי שקבלתה במשפטו של הנאשם אינה מביאה לפגיעה בזכותו של הנאשם להליך הוגן. זאת ועוד, אפילו היה נקבע כי מדובר בפגיעה בזכותו של הנאשם, שהרי בשקלול השיקולים אשר יש לשקול לפי הלכת יששכרוב, אין מדובר בפגיעה אשר חורגת מגדריה של פסקת ההגבלה" (פס' 236; הדגשות במקור). לפיכך קבע בית המשפט, כי יש לדחות את הטענה לפסילת ההודאה באופן שיביא לאי קבלת דברים שאמר טפליצקי כעד במשפטו של המערער, תוך שציין כי "טענה כזו לא התקבלה מעולם במשפט הישראלי, ובודאי שאין לקבלה במקרה שלפנינו על נסיבותיו הייחודיות" (פס' 247).

גרסתו של חודונב - ממצאי עובדה ומהימנות וטענת הזוטא לפסילת הודאתו

כ. בשלב זה עמד בית המשפט על גרסתו של חודונב, ועל טענות הצדדים ביחס אליה (פס' 248-271). הצדדים היו חלוקים בעיקר באשר ליסוד הנפשי של התנהגות חודונב במסגרת המעשים המיוחסים לו באישום השני, ונטען על-ידי הסניגור כי בהיעדר כוונה מצידו לרצוח את כהן, לא ניתן לייחס כוונה למערער, גם אם על היסוד העובדתי לא קם חולק. בית המשפט קבע, כי "גרסתו של חודונב כאילו הצטרף לטפליצקי כדי למנוע את הרצח, היא בלתי הגיונית ובלתי אמינה. חודונב לא ידע לציין בעדותו, ולו באופן כללי, כיצד התכוון למנוע את הרצח. מנגד, לפי עדותו, הוא ביצע פעולות רבות, אשר אין מחלוקת כי יש בהן לקדם את התכנית ואף להוציאה לפועל: הוא נפגש עם טפליצקי; ביקש לראות את האתר במו עיניו; הגיע עם טפליצקי, מספר פעמים, לסביבת ביתו של איציק כהן; העלה את רעיון משתיק הקול; ניקה את האקדחים; דרך את אקדחו ביום האירוע; עטה כפפות (יצוין כי הסיבה שניתנה לכך בעדותו, היינו כדי שהידיים לא יחליקו מהאופנוע, לא שיכנעה כלל); נמנע מהבאת טלפון נייד לזירה" (פס' 272). עוד צוין, כי חודונב וטפליצקי אף ירו באקדח הזיגזאור כשעליו משתיק הקול, על-מנת לודא את תקינותו, וכן המתינו לבואו של כהן גם לאחר שהבחינו בסיור המשטרה לראשונה. נקבע, כי "בנסיבות אלה, גרסתו של חודונב בדבר היעדר כוונה לבצע את הרצח, איננה גרסת אמת" (פס' 272).

כא. בית המשפט ציין, כי בעדותו של חודונב יש חיזוקים לכוונתו של טפליצקי לרצוח את כהן, ואלה הם: תיאור הלחץ שבו היה נתון טפליצקי; האמירה כי לדעתו טפליצקי התכוון לבצע את הרצח; הטענה כי טפליצקי הציע להשאיר

את הטלפונים הניידים בבית; וכן תיאור רצונו של טפליצקי להמשיך במשימה לאחר שחלף הסיור המשטרתי (פס' 275).

כב. באשר להודאתו של חודנוב, נקבע כי יש לראות כפסולים את דברי החוקרים בגנותו של ייצוג המשפטי, שהם חמורים יותר מעניינו של טפליצקי, מאחר שנאמרו בטרם ידעו החוקרים כי סניגורו הוא שותפו של הסניגור המייצג את המערער. בית המשפט קבע, כי חרף האמירות הפסולות, אין לפסול את הודעתו של חודנוב במטרה, מהטעמים שפורטו בהרחבה בעניינו של טפליצקי בשינויים המתחייבים.

קביעות בנוגע לגרסאותיו של המערער

כג. בית המשפט סקר את גרסאותיו של המערער, אשר קימץ בעדותו הראשית, תוך ציון העובדה שהמערער לא הציע כל הסבר לכך, שטפליצקי יבקש לפגוע בסיני וכן שטפליצקי וחודנוב יבקשו לפגוע בכהן, או הסבר כלשהו שטפליצקי יבקש להעליל עליו עלילה חסרת שחר. כן צוין, כי במהלך חקירתו הנגדית הרבה המערער לטעון, שאינו זוכר את הפרטים עליהם נשאל. בית המשפט ציין, כי "...מחד גיסא בחר (המערער - א"ר) בזכות השתיקה, ושתק כמעט לאורך כל חקירתו במטרה; מאידך גיסא, כשהגיעה העת להעיד ולהציג את גרסתו על 'הבמה' כפי ש'התחנן', טען כי זמן רב חלף, וכי זכרונו בוגד בו. בנקודות שבהן סיפק הנאשם (המערער - א"ר) הסברים ספציפיים מדובר פעמים רבות בהסברים קלושים ומגוחכים, עד כדי עלבון לשכל הישר. הוא הרבה להתחמק, 'למשוך' זמן, לשאול שאלות את ב"כ המאשימה, ובנקודות הקריטיות תשובותיו היו מתפתלות ומאולצות" (פס' 338; הדגשות במקור).

כד. בית המשפט הטעים ופירט, תוך הצגת הסתירות בעדות המערער, מדוע גרסתו באשר לקיומם של יחסי מלוה-לווה עם טפליצקי אינה מהימנה, "עומדת על כרעי תרנגולת", והיא גם גרסה כבושה - ולכך משמעות (פס' 341-399); קיום הפגישה עם טפליצקי ערב נסיון ההתנקשות בכהן - אותו יום קשה שעבר עליו נוכח מות הכלב המשפחתי - מעיד על חשיבות מיוחדת בקיום הפגישה במועדה, ומחזק את הראיות נגדו (פס' 343); גרסת המערער בעניין האישום השלישי "אינה מהימנה כלל ועיקר" (פס' 344); הגרסה כי אין לו כל חלק במימון סניגור לטפליצקי וחודנוב היא "בלתי אמינה בעליל" (פס' 346); באשר לגרסה הנוגעת לראיות המצביעות על ניסיון להימלט מן הארץ נקבע, כי מדובר ב"ניסיון נואש ובלתי משכנע בעליל לספק הסבר תמים לדברים" (פס' 350); גרסת המערער באשר לנושא השיחה עם ברמי היא "עלבון מובהק לשכל הישר" (פס' 352); באשר לשיחה עם אורי סוויסה מיום 25.4.07 בשעה 1509 צוין, כי זו לא נגעה לעניין אחר מלבד זיוף דרכון בעבור המערער (פס' 353); צוין, כי תפיסתו של המערער בנסיבות מלמדת שתיכנן להימלט מן הארץ (פס' 357); גרסת המערער - "לא היה ולא נברא" - באשר לתרגילי החקירה אינה מהימנה (פס' 358); באשר לשתיקת המערער בחקירותיו במטרה, אשר לא ניתן לה הסבר פרט לכך שנקט בה בהסתמכות על עצת עורך דינו, נקבע כי היא מהוה חיזוק לראיות התביעה בהתאם להלכה המושרשת והרווחת בבית משפט זה (פס' 360). לסיכום, בית המשפט קבע כי "גרסת הנאשם (המערער - א"ר) היא גרסת בדים אשר אין לתת בה אמון, ואשר אין בה כדי להעלות שמץ של הסבר תמים לעובדות המתוארות בכתב האישום" (פס' 361).

הכרעת הדין - סיכום הראיות וקביעת עובדות

כה. בית המשפט סיכם, כי הראיה העיקרית היא עדותו של טפליצקי, אשר חלקים ניכרים ממנה אמינים, הן באשר לעדותו הישירה בפני בית המשפט קמא והן באימוץ דברים שמסר בחקירתו במשטרה, ואשר מכוחה בראש הוכחו העובדות המתוארות באישום הראשון מעבר לכל ספק סביר (פס' 476-480). בית המשפט קבע, כי קיימים חיזוקים לעדותו של טפליצקי כנדרש בסעיף 54א(א) לפקודת הראיות, שכן מדובר בהרשעת המערער על סמך עדות יחיד של שותף עבירה, אך עדותו אינה טעונה סיוע שכן אינו עונה להגדרת עד מדינה. זאת - מאחר שחוקרי המשטרה לא הבטיחו לטפליצקי טובת הנאה וכזו גם לא ניתנה לו, וכן כי אין די בציפיה או תקווה שקיננה בליבו של טפליצקי לקבל הטבה כלשהי, כדי להפכו לעד מדינה (פס' 477).

כו. בין החיזוקים שמנה בית המשפט היו אלה: דבריו של סיני (ת/304) באשר להסעת בנו באיחור לבית הספר, באחד הימים שקדם לאירוע, באופן שתואם את גרסתו של טפליצקי; ארבע שיחות הטלפון של המערער לטפליצקי ביום האירוע, שלוש מהן סמוכות זו לזו כשעתיים לאחר האירוע, ללא כל הסבר מצידו של המערער (פס' 376; ת/168); שקריו של המערער כי היכרותו עם טפליצקי קשורה בהלוואה שנתן לו; מעורבותו של המערער בהסדרת ייצוגו של טפליצקי, ושקריו בעניין זה (צוין, כי "מדובר בסיוע, אך כזכור, אין צורך להכריע בכך" (פס' 478)), דבר המהווה חיזוק גם באישום השני. כן נמנה נסיונו של המערער להימלט מן הארץ כחיזוק בשלושת האישומים; ובנוסף נאמר, כי הכחשתו של המערער שהוא מכיר את טפליצקי וחודונוב (ת/53), כמו גם שתיקתו במשטרה, אף הם חיזוק משמעותי בשלושת האישומים; העדות בעניין תרגיל החקירה מיום 8.5.07 מהווה חיזוק לשלושת האישומים; כן הוצג מניע אפשרי, כי מדובר בטעות בזיהוי, שכן הכוונה היתה לפגוע ביואב סינה ולא ביואב סיני; הנימוק הוא סכסוך בין סינה לאיתן חייא, מקורבו של המערער, על רקע חשדו של חייא כי סינה הפליל אותו בהליכים המתנהלים נגדו בארה"ב (פס' 382-386).

כז. עוד נקבע, כי אין בעדויותיהם של עדי הראיה לירי (פס' 373), או בשיחת הטלפון של טפליצקי אל גולוד בשעה 0949 בבוקר האירוע (ת/168), כדי לעורר ספק סביר באשר להכרעה כי טפליצקי הוא האיש שירה בסיני. כן נקבע, כי טענת קבלת התשלום בחדר השירותים של הבנק לא נסתרה בדבריהם של עובדי הבנק (פס' 377-379, 479). לפיכך נפסק, כי העובדות המתוארות באישום הראשון הוכחו מעבר לכל ספק סביר.

האישום השני

כח. נקבע, כי הראיה העיקרית היא עדותו של טפליצקי, וכי ראיה חשובה נוספת היא עדותו של חודונוב, שהתיאור העובדתי אשר מסר נמצא מהימן (פס' 483). משלא נחקר טפליצקי בחקירה נגדית לעניין היסוד העובדתי של האישום השני, ומשנקבע כי יש ליתן אמון בעדותו של טפליצקי באישום הראשון, קבע בית המשפט כי נקודת המוצא היא, שההתרחשויות נשוא האישום השני אינן שנויות במחלוקת בכל הקשור ליסוד העובדתי (פס' 481); באשר ליסוד הנפשי של טפליצקי נקבע, כי נוכח המתואר בעדותו, ומשנדחתה הטענה כי לא התכוון לרצוח את כהן, נמצאה כי אכן היתה כוונה מצידו לרצוח את כהן, שניתן לייחסה גם למערער (פס' 482); באשר ליסוד הנפשי של חודונוב נקבע, כי נוכח המתואר בעדותו ושאר חומר הראיות, התכוון במעשיו לרצוח את כהן. כן נקבע, כי בעדותו של חודונוב, כאמור, ביסוס ניכר לטענה שטפליצקי התכוון לרצוח את כהן.

כט. עוד נקבע, כי עדויותיהם של טפליצקי וחודונוב מהוות חיזוק זו לזו (פס' 484). חיזוקים נוספים לעדותו של טפליצקי מצא בית המשפט: בעדותו של כהן, לפיה נוהג הוא לשאת עמו סכומי כסף בנרתיק (פאוץ') במסגרת עיסוקו כמלוה בריבית. זאת, באופן המחזק את עדותו של טפליצקי, כי נמסר לו על-ידי המערער מידע בדבר עיסוקו של כהן וההזדמנות לשדוד את כספו לאחר מעשה הרצח (פס' 407); דבריהם של דור סטואר, ד"ר שי פייס וכוכבה ירמיהו, באשר למצבו הנפשי של המערער בשעות הערב של ה-11.4.07, לאחר מות הכלב המשפחתי, וקיום הפגישה עם טפליצקי (פס' 413-408); מעורבותו של המערער בייצוגו של טפליצקי; נסיון ההימלטות של המערער; הכחשתו של המערער כי הוא מכיר את טפליצקי וחודונוב, כמו גם שתיקתו במשטרה; כן צוין מניע אפשרי, כעולה מעדותה של ליאורה חייא, מי שהייתה נשואה אז לחייא, והוא קשר רומנטי שהיה בינה לבין כהן בשעה שחייא ריצה תקופת מאסר בארה"ב. כאמור, חייא הוא מכרו של המערער (פס' 406-387). לפיכך, נקבע כי העובדות המתוארות באישום השני הוכחו מעבר לכל ספק סביר.

האישום השלישי

ל. בית המשפט קבע, כי גם באישום השלישי הראיה העיקרית היא עדותו של טפליצקי, וכי זו מחוזקת בעדויותיהם של ראובן זך ואילן יערי (פס' 419-416 ופס' 430-421 בהתאמה); בהודעתו של זך נמסרו פרטים התואמים את פרטי רכבו של המערער (פס' 418), כאלה של הרכב שהגיע לתחנת הדלק ממנה אסף רוכב האופנוע את שותפו. בהודעתו השניה של יערי, כמו גם בעדותו, צוין כי היורה אינו נהג האופנוע, כי אם מי שישב מאחוריו (להבדיל מן האמור בהודעתו הראשונה) (פס' 429-421).

לא. בית המשפט קבע, כי קיימות ראיות נוספות המצביעות על מעורבותו של המערער, וביניהן הויכוח עם פרץ בעניין כספי מבוקר האירוע (פס' 432); ריבוי שיחות הטלפון שערכו השניים ביום האירוע; התעניינות המערער במיקומו של פרץ, ומסירת המידע על-ידי פרץ; ואיכון המערער בזירת הירי בסביבות שעת הירי. צוין, כי דבריו של פרץ לפיהם המערער לא היה זה שירה - אינם מהימנים. לפיכך, נקבע כי העובדות המתוארות באישום השלישי הוכחו מעבר לכל ספק סביר.

לב. בית המשפט המחוזי קבע, כי הוכחו יסודות העבירות המיוחסות למערער בכתב האישום, וכן כי אחריותו היא כשל משדל, שדינו כדין מבצע עיקרי בהתאם לסעיפים 30 ו-34 לחוק העונשין, ולפיכך הרשיע את המערער בעבירות המיוחסות לו (פס' 503-490).

גזר דינו של בית המשפט המחוזי

לג. בית המשפט המחוזי גזר את דינו של המערער ביום 28.10.10. בית המשפט עמד על חומרם של המעשים בציינו, כי "בשתי הפרשות הראשונות הפך למרמס ערך קדושת החיים", וכי מעשיו של המערער "מעידים כי חיי אדם אינם משמעותיים בעיניו כלל" (פס' 13). הוטעם, כי המערער שלח "שכירי אקדח" כדי לרצוח אנשים, שמידת הקשר, אם בכלל, בינו לבינם אינה ברורה, מהלך שאף סופו פגיעה באדם תמים שנורה לנגד עיניה של אשתו, ואשר נפגע

פגיעות עצביות קשות. כן צוין, כי שיקולי הגמול, ההגנה על הציבור וההרתעה מחייבים להשית על המערער עונש מאסר חמור.

לד. בית המשפט דחה את טענת הסיגור, כי יש להקל בעונשו של המערער, בנימוק שלא היה אלא "צינור" או "מתווך" של חייא. הוטעם, כי הטענה אבסורדית, באשר ממכלול הראיות עולה המערער כדמות דומיננטית, הפועלת בדבקות במטרה; המערער הוא המגייס, המשלם, המפעיל, ספק הנשק והמוח שמאחורי התכנית הפלילית (פס' 16).

מאידך גיסא, קיבל בית המשפט את טענת המשיבה כי על עונשו של המערער להיות חמור באופן משמעותי מעונשו של טפליצקי, נוכח חבותו המוסרית והפלילית הגדולה יותר (פס' 14 ו-17). הוטעם, כי לעומת טפליצקי, שהורשע במסגרתו של הסדר טיעון תוך הודאה שחשפה אור על הפרשה כולה, המערער הורשע לאחר שכפר באשמה, בלא שהביע חרטה, ולאחר ניהול המשפט בשלמותו. עוד צוין, כי טפליצקי נבדל מן המערער בגילו הצעיר, בעברו הפלילי הנקי וכן בכתב האישום השלישי שנזקק לחובתו של המערער בלבד. עם זאת מצא בית המשפט שלא למצות את הדין עם המערער, וזאת כדי לשמור על זיקה מסוימת ביחס לעונשו של טפליצקי, ו"לשמור על מידתיות ראויה בפער שבין עונשי המאסר בפועל" (פס' 19). לקולה צוין, שעברו הפלילי של המערער ישן ואינו חמור ביחס לעבירות דידן, כמו גם שהותו במעצר בית במשך עשרים ושבעה חודשים ברציפות בלא שהפר את תנאיו.

לה. בית המשפט סבר, כי ראוי במקרה זה להטיל עונש כולל, מתוך מבט על כלל האישומים, וגזר על המערער, כאמור, שבע עשרה שנות מאסר (בניכוי ימי מעצרו מ-25.4.07 ועד ה-18.8.08), שנים עשר חודשי מאסר על תנאי שלא יעבור שלוש שנים מיום שחרורו מהכלא אחת העבירות בהן הורשע וכן עבירות אלימות מסוג פשע, ותשלום פיצוי לסיני בסך 120,000 ש"ח.

לו. כנגד הכרעת דינו וגזר דינו של בית המשפט המחוזי מופנה הערעור הנוכחי (הודעת הערעור מיום 12.12.10; נימוקי ערעור מתוקנים מיום 12.12.12).

הערעור והדין

טענות המערער

לז. עיקר טענותיו של המערער – בעיקרי טיעון מקיפים ויסודיים – מופנות כנגד ממצאיו העובדתיים של בית המשפט המחוזי, וכנגד קביעותיו ביחס למהימנותו של העד המרכזי טפליצקי. נטען, כי במקרה הנוכחי ראוי שערכאת הערעור תתערב בממצאים אלה, שכן "אינם עומדים במבחני הסבירות וההגיון" (פס' 13 לעיקרי הטיעון).

לח. נטען, כי נעשה שימוש שגוי באמרות חוץ שלא מכוח סעיף 10א לפקודת הראיות. זאת, כאשר בית המשפט המחוזי, בניגוד לבקשת המשיבה, לא מצא מקום להפעלת סעיף 10א לפקודה, והפעיל מיזמתו את כלל אימוץ האמרה

הפסיקתי שנקבע בהלכת מרילי. כך, אומצו בעדותו של טפליצקי והתקבלו כראיה לאמיתות תוכנם דברים שמסר בהודעותיו במשטרה, בלא שהמשיבה עתרה לקבלת ההודעות מכוח הכלל הפסיקתי, לאחר שהוגשו רק לצורך הוכחתם של מהלכי החקירה התקינים, ובלא שניתנה לסניגור הזדמנות להשמיע את עמדתו בעניין. נטען, כי בית המשפט המחוזי נעדר סמכות לעשות כן, וכי היה עליו להתעלם מן ההודעות כליל, והדברים עולים עד כדי עיוות דין. לחילופין, נטען כי גם אם קיימת סמכות, הנה נוכח עריכת ההודעות ועיבודן, יש לבחון אותן בכללותן או את כלל התמלילים והתקליטורים שבצדן. נטען, כי התבססות מאוחרת על סעיף 10א מחייבת הנמקה ותוספת ראייתית כדין. עוד נאמר, כי לא מכבר קבע בית משפט זה שיש לנהוג זהירות בעת החלת הכלל הפסיקתי של אימוץ האמרה, וכי הנטייה היא לאתר תוספת ראייתית מוגברת, חרף היעדר קיומה של חובה בדין (ע"פ 8134/10 פלוני נ' מדינת ישראל (2012)).

לט. נטען להגנה מן הצדק בשל התנהלותם הפסולה של החוקרים בעניינם של טפליצקי וחודונוב, שדינה להורות על ביטולן של אמרות מפלילות אשר שובצו לתוך העדות בבית המשפט, או לחלופין ליתן להן משקל אפסי, בהתאם להלכת יששכרוב. באשר לתנאי הראשון שנקבע בהלכת יששכרוב הוטעם, כי בית המשפט המחוזי עשה שימוש משמעותי ונרחב בהכרעת דינו בהודעותיו של טפליצקי במשטרה, אשר "חוברו וסופחו" למקצת הדברים שמסר מעל דוכן העדים, וזאת כראיה לאמיתות תוכן הדברים. משכך, אין ניתן לומר - כנטען - שההודעות אינן אלה שעומדות לבחינה במסגרת הדיון כי אם עדותו של טפליצקי בבית המשפט בלבד. נטען, כי ההודעות הושגו שלא כדין, באמצעים פסולים, שלא קם חולק על חומרתם. באשר לתנאי השני שבהלכת יששכרוב הוטעם, כי התנהלות החוקרים הביאה את טפליצקי לגזירת המסקנה כי לו ולמערער אינטרסים מנוגדים, תוך הסתתו כנגד עורך דינו, באופן המסביר מדוע אימץ את תפיסת החוקרים והפליל את המערער. משכך, נטען כי יש להטיל דופי במהימנות הודעתו, וכי אין לקבל את פירותיה האסורים של החקירה במישור המהותי. נטען, כי אין לזקוף לחובת המערער את העובדה שטפליצקי בחר להודות במשפטו ולהימנע מניהול משפט זוטא, ויש להכיר בפגיעה בזכותו של המערער למשפט הוגן. עוד נאמר, כי לא אחת קבע בית משפט זה, שאין להכשיר ראייה שהושגה באופן פסול משיקולי חומרת העבירה ונחיצות הראיה (ע"פ 4988/08 פרחי נ' מדינת ישראל, פס' 19 (2011)), כך ששגה בית המשפט המחוזי בקבעו שהפגיעה אינה חורגת מתנאי פסקת ההגבלה.

מ. עוד נטען בערעור, כי פילוג עדותו של טפליצקי מגביר את החשד לגבי אמיתותה (ע"פ 79/87 גרנות נ' מדינת ישראל, פ"ד מג(3) 617 (1989)), וכי נדרשת בנסיבות תוספת ראייתית משמעותית המסבכת את המערער, העולה כדי "סיוע של ממש". וממילא, כך נטען, גם אין בראיות המשיבה כדי חיזוק של ממש. כן עלתה הטענה, כי גם אם אין טפליצקי עונה על הגדרתו של עד מדינה כמובנו בחוק, נוכח היעדרה של טובת הנאה, הנה בשל תחושתו הסובייקטיבית יש לראות בו, למצער, "עד מדינה לשיטתו" (ע"פ 7450/01 אבו-ליטאף נ' מדינת ישראל (2007) (להלן עניין אבו-ליטאף)). הערעור חולק על קיומו של חשש כבד של טפליצקי מפני המערער, וכן מתייחס אל עדותו של טפליצקי בכללותה, כמו גם אל שאר הראיות, תוך הצגת סתירות לכאוריות בקביעותיו העובדתיות ובממצאי המהימנות של בית המשפט המחוזי. נטען, כי אין מתקיימים היסוד העובדתי והיסוד הנפשי להוכחתה של עבירת נסיון הרצח באישום השני, וכי אין בעובדה שטפליצקי וחודונוב הודו במשפטם בעבירה כדי להרשיע את המערער באופן אוטומטי. באשר לקביעותיו של בית המשפט המחוזי ביחס לגרסת המערער נטען, כי הענקת כוח ראייתי עצמאי "לשקרים של הנאשם" מחייבת זהירות מרובה, וכי אין בשקרי נאשם כדי למלא את החסר בראיות (ע"פ 426/67 בארי נ' מדינת ישראל, פ"ד כב(1) 477 (1968)).

מא. בערעור צוין, כי בכתב האישום התייחסה המשיבה למערער כ"מבצע ישיר" ובסיכומיה כ"מבצע בצוותא",

וזאת בלא שהוכחו היסודות הנדרשים, כך שאין לראות במערער כמי ששימש "גוף אחד", או מי שהיה מצוי בלב העשייה ונטל בה חלק מהותי, או מי שתרומתו היא פנימית וכה חיונית עד כי בלעדיה אין (ע"פ 1160/09 אזולאי נ' מדינת ישראל (2009)). לבסוף, כך נטען, מצא בית המשפט המחוזי ללכת בדרך שלישית, היא התייחסות למערער כמי שאחראי כ"משדל", לפי סעיף 30 ו-34 לחוק העונשין, אך זאת בהיעדר ניתוחם של יסודות העבירה. נטען, כי לכל היותר עסקינן בקשירת קשר ותו לא.

מב. נטען, כי העונש מופלג בחומרתו ויש להקל עם המערער. הוטעם, כי עברו הפלילי של המערער ישן וזניח, וכי אין הצדקה לפער המשמעותי בענישה בינו לבין טפליצקי, חרף העובדה שבחר לנהל את משפטו. נטען, כי היה ראוי ליתן משקל בעונש להתארכות החריגה של ההליך המשפטי, העולה כדי עינוי דין; זאת, בין היתר, בשל העברת התיק ממחוז שיפוטי אחד לאחר. עוד נטען, כי יש ליתן ביטוי בשלב גזירת הדין להתנהלות הפגומה של היחידה החוקרת (ע"פ 1361/10 מדינת ישראל נ' זגורי (2011)); ע"פ 5263/10 פלוני נ' מדינת ישראל (2012)). נטען, כי המערער נקלע למשבר אישי וכלכלי חמור בעקבות מעצרו, ואולם, כיום הוא משמש כתומך באגף מתקדם, מורה במחלקת החינוך לאסירים אחרים, והוא אסיר למופת; בשם שיקומו של המערער התבקשה הקלה בעונש.

טענות המשיבה

מג. לטענת המשיבה קביעות העובדה והמהימנות של בית המשפט המחוזי איתנות ומנומקות כדבעי, ובמובהק אין להתערב בהן בנסיבות המקרה. צוינה ההלכה, כי הערכת האופן של מתן העדות והתנהגות העד על דוכן העדים מסורה, בעיקר, לערכאה הדיונית שהתרשמה באופן ישיר מהעד (ע"פ 8902/11 חזיזה נ' מדינת ישראל, פסקה 42 (2012)). נטען, כי הערכאה הדיונית התרשמה באופן ישיר ומעמיק מטפליצקי, אשר עדותו מתפרשת על פני למעלה מ-500 עמודי פרוטוקול, ובעקבותיו אימץ חלקים רבים מן הדברים שמסר בחקירותיו והפליל את המערער. כן נטען, כי בית המשפט המחוזי היה ער למורכבות עדותו של טפליצקי, וברר את התבן מן הבר, וכך הגיע למסקנתו החד-משמעית שיש ליתן אמון מלא בחלקים מעדותו בהם הפליל את המערער. עוד נטען, כי התרשמותם המשותפת של שלושת השופטים בבית המשפט המחוזי, היתה כי טפליצקי חשש מאוד מן המערער ומקורביו, ובכך טמון ההסבר לצורך ל"רענן" את זכרונו במהלך החקירה הראשית, אך גם לאישור כל טענה של הסניגור בחקירה הנגדית על-ידי. נטען, כי האופן בו נמסרה העדות מהוה חיזוק למהימנותה. נאמר, כי אין נדרשת ראיית סיוע, אף אם נניח כי מספר סיבות מצריכות חיזוק לעדותו של טפליצקי, וכן כי משקל החיזוק תלוי, בין היתר, במידת אמינותה של העדות, כך שלהתרשמותו החד-משמעית של בית המשפט המחוזי משקל בדבר, לו יתרון מובהק (רע"פ 9255/10 אבו ערער נ' מדינת ישראל, פסקה י"ג (2011)).

מד. המשיבה עמדה על הראיות בשלושת האישומים בהרחבה, וכן חזרה על נימוקיו של בית המשפט המחוזי לקביעותיו העובדתיות ולמצאי המהימנות. נטען לקיומם של חיזוקים נוספים וסיועים לגרסתו של טפליצקי בשלושת האישומים; צוינה ההלכה, כי כאשר שקרי נאשם לובשים צורת הכחשה של עובדות מוגדרות, אשר קיומן מוכח על-ידי ראיות אחרות, ואלה מצביעים על רגש אשמה ועל רצון להרחיק עצמו מן העבירה, אין סיבה שלא לראות בשקרים כמתואר את הסיוע הנדרש (ע"פ 3372/11 קצב נ' מדינת ישראל, פסקה 151 (2011)). באשר לאישום השני נטען, כי בעבירת ניסיון עסקינן, גם אם נותרו פרטים לא מוסכמים בתכניתם הקונקרטיים והמגובשת של טפליצקי וחודונוב. עוד

נטען, כי עדותו של חודונוב, לפיה כביכול הצטרף לטפליצקי כדי למנוע את הרצח, נמצאה בלתי הגיונית ובלתי אמינה, נוכח הממצאים (הצטיידות באקדחים, ניקוי כלי-הנשק מטביעות אצבעות, "ניסוי כלים" לאחד מכלי הנשק, סיורים מקדימים ביעד והגעה לזירת האירוע עם כלי-נשק דרוכים). באשר לאישום השלישי נטען, כי גרסתו של פרץ במשטרה נתמכת על-ידי פירוט שיחות הטלפון, וכי בית המשפט המחוזי מצא באיכוני המערער מבוקר הפרשה ראייה שיש בה כדי לסבכו בזיקה לזמן האירוע, בניגוד לנטען על-ידיו בערעור. המשיבה הוסיפה וטענה, כי ישנם חיזוקים וסיועים כלליים, כגון מעשים דומים ושיטת ביצוע באישומים הראשון והשני, כך שניתן להתייחס לשניהם כמקשה אחת, באופן שבו החיזוקים והסיועים של מקרה אחד ישליכו על משנהו (ע"פ 679/78 כהן נ' מדינת ישראל, פ"ד לד(1) 480 (1979); דנ"פ 864/12 קצב נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (2012)); הפרת השתיקה במשטרה מצד המערער; נסיון הברחה לחו"ל; תרגילי החקירה שנערכו בהשתתפות טפליצקי והמערער; מימון הסניגור לטפליצקי; גרסת המערער, שקריו ואופן התנהלותו בבית המשפט.

מה. באשר לטענת ההגנה מן הצדק צוין, כי המשיבה מקבלת את דברי הביקורת שהשמיע בית המשפט המחוזי ביחס לאופן שבו התנהלו החקירות, ובפרט ביחס לאמירות כנגד הסניגורים של טפליצקי וחודונוב; אלה נאמרו בשנת 2007 בטרם פסק הדין בעניין אלזם (ע"פ 1301/06 עזבון המנוח יוני אלזם נ' מדינת ישראל (2009)); נאמר, כי מאז חודדו ותוקנו הדברים. כן צוין, כי ההקפדה על זכויותיהם של חשודים הולכת ומתרחבת עם השנים, והפסול שבמוקד רחוק מזה המתואר בפסקי הדין שאיזכר הסניגור.

לגופה של הלכת יששכרוב, נטען כי בנידון דידן עסקינן בראייה אמינה שיש לה חיזוקים, כך שהנטיה היא שלא לפסלה (ע"פ 5417/07 בונר נ' מדינת ישראל (30.5.2013)), פסקאות 8 ו-2 לחוות דעתם של השופטים ג'ובראן ושהם בהתאמה). כן נטען ביחס לתנאי הראשון שבה, כי בית המשפט הסתמך על עדותו של טפליצקי, בה לא נפל כל פסול, להבדיל מהודאתו במשטרה, וזאת בהתאם להלכת מרילי. נטען, כי אמנם הלכת מרילי קדמה לחקיקת סעיף 10א לפקודת הראיות, ואולם היא נותרה בתוקף גם לאחריו (ד"נ 23/85 מדינת ישראל נ' טובול, פ"ד מב(4) 309, 341-345 (1988); דנ"פ 4390/91 מדינת ישראל נ' חג' יחיא, פ"ד מז(3) 661, 678-679 (1993); וכן אסמכתאות נוספות). עוד נטען, כי בע"פ 2725/03 גלאל נ' מדינת ישראל (2003) (להלן פרשת גלאל) נקבע, כי התבססות על עדות עד בשיטת האימוץ לפי הלכת מרילי עדיפה על פני התבססות על חומרים המוגשים לפי סעיף 10א, ולפיכך איננה מחייבת תוספת ראייתית. זאת, כאשר התמלא התנאי בדבר אפשרותה של חקירה נגדית ממשית, שבענייננו היתה רחבה ומפורטת, כך שהשימוש בהלכת מרילי משקף נכונה את אשר התרחש בבית המשפט. נטען, כי השימוש בהלכת מרילי אינו מותנה בבקשה מפורשת על אתר, וכי בפרשת גלאל מצא בית המשפט העליון לנכון להפעיל את הלכת מרילי לראשונה בערעור. לחלופין נטען, כי יש לקבל את הודעות טפליצקי במשטרה לפי סעיף 10א לפקודת הראיות; ביחס לתנאי השני נטען בהרחבה, כי זכויותיו של המערער לא נפגעו אלא זכויותיו של טפליצקי, שהוא עד במשפטו, ומשכך אין - לפי הפסיקה - תחולה להלכת יששכרוב.

מו. המשיבה עמדה על לשון סעיף 30 לחוק העונשין, שעניינו במיהותו של משדל, וטענה כי לא נדרש שיהא הוא מקור העבירה. צוין, כי בפסיקה נקבע מבחן מרחיב, וכל הדרוש הוא שהמשדל ימלא תפקיד מכריע בהחלטת המשדל לבצע את העבירה (ע"פ 7894/03 מסראווה נ' מדינת ישראל, פסקה 25 (2008) (להלן עניין מסראווה)). נטען, כי בענייננו הסיבות היחידות שבגינן ביקש טפליצקי לרצוח את סיני וכהן היו תמורות החיסול שהוצעו לו על-ידי המערער והחשש מפניו, כך שקשה לתאר מעשי שידול לרצח מובהקים יותר. כן נטען, כי המערער תרם תרומה ממשית להוצאת

הרציחות אל הפועל – זאת על-ידי אספקת כלי הנשק ופרטי זיהוי ומידע, וכן סיפור רקע לשם נטיעת מוטיבציה במבצע. נטען איפוא, כי המערער הוא בעל העבירה, השולט בביצועה. צוין, כי הפסיקה מורה ששידול עם סיוע יחדיו עשויים לעלות לכדי ביצוע בצוותא (עניין מסראווה, פסקה 26). המשיבה הבהירה וטענה, כי אחריותו של המערער ביחס לאישום הראשון וביחס לאישום השני היא הן כמשדל לרצח הן כמבצע בצוותא של ניסיון לרצח, ולכל הפחות כמשדל לרצח, ולא רק כמבצע בצוותא של חבלה בכוונה מחמירה. נטען, כי בענייננו צלח השידול, וכי טפליצקי הורשע באישום הראשון בעבירה של חבלה בכוונה מחמירה, נוכח החלטתו ברגע האחרון שלא לרצוח את סיני, מכוח סעיף 28 לחוק העונשין – פטור עקב חרטה. לפיכך, נטען, היה ראוי להרשיע את המערער בעבירות של שידול לרצח. בנוסף, נוכח תרומתו הממשית, היה ראוי להרשיעו גם כמבצע בצוותא של ניסיון לרצח. המשיבה ציינה, כי גם בהיעדר ערעור מטעמה, בסמכותה של ערכאת הערעור להעמיד את סעיף ההרשעה על העבירה הנכונה ולשנותה לחומרה (ע"פ 6365 פלוני נ' מדינת ישראל (2013)); ואולם אינה עומדת על כך אלא אם יוחלט, כי יש מניעה להרשיע את המערער בעבירות בהן הורשע. באשר לעונש בגין שידול, צוין כי הוא מאסר עולם שאינו חובה, שלא יעלה על 20 שנה (לפי סעיף 41 לחוק העונשין).

מז. באשר לערעור על גזר הדין נטען מטעם המדינה, כי אין כל הצדקה להתערב בעונש.

מח. בדיון מיום 5.12.13 חזרו הצדדים בהרחבה על טענותיהם. הסניגור הטעים, כי השימוש בהודעות לפי הלכת מרילי לא היה הוגן וסביר, בין השאר טען, כי בית המשפט התייחס לחלקיקי הודעות, וכי היה מקום למבחנים קפדניים של עדות טפליצקי שהיו משנים את ההתייחסות אליה, לרבות בהקשר להלכת יששכרוב. באשר לעונש, נטען בין השאר כי יש ליתן משקל למחדלי החקירה. מטעם המשיבה נטען, כי גם אם היתה בעייתיות בחקירה, הדברים נעשו בתום לב ועל כן אין מקום לפסילה, וכי המערער שתק לאורך כ-20 חקירות במשטרה, והתייחס בזלזול; ובסופו של יום עדות טפליצקי נמצאה מהימנה תוך הזדמנות לחקירה נגדית, והיו חיזוקים רבים. באשר לעונש, נטען כי מדובר ברף חמור של המעשים והעונש אינו חמור ביותר; מדובר במי שחיי אדם כקליפת השום בעיניו והוא מורה לרצוח אך אבל על כלבו.

הכרעה

מט. הלכה ידועה, כי ערכאת הערעור אינה נוהגת להתערב בממצאי עובדה וקביעות מהימנות של הערכאה הדיונית אלא במקרים חריגים ויוצאי דופן, ולא בנקל תשים עצמה בנעליה של אותה ערכאה (ראו, למשל, ע"פ 6504/10 פרחאן נ' מדינת ישראל, פסקה ע"ח (2013)). הדברים מקבלים משנה תוקף כאשר עסקינן בקביעות מהימנות, שכן הערכאה הדיונית שמעה את העדויות, התרשמה מהן באופן בלתי אמצעי ובחנה אותן לאשורן, בשונה מערכאת הערעור. משכך, "לא מספיק להצביע על שורה של תמיהות לגבי קביעותיה של הערכאה הדיונית, אפילו הן רבות, אפילו מי מהן נותרו בלא הסבר, כדי לסטות מהלכה זו, אלא צריך שתהינה עובדות המראות בעליל שהשופט לא יכול היה להתרשם כפי שהתרשם" (ע"פ 7758/04 עבד אלקאדר נ' מדינת ישראל (2007) מפי השופט ג'ובראן, וראו גם האסמכתאות, וכן ההנמקה, שם). לא מכבר נזדמן לי לומר באחת הפרשות כי:

"תפקידו של בית משפט שלערעור בהליך הפלילי הוא אפוא בעיקר לבחון את תקינות ההליך בערכאה הדיונית, ולודא כי ניתן היה לקבוע את ממצאי העובדה כפי שנקבעו מבלי שקופחו זכויותיו הדיוניות של המערער. בית המשפט שלערעור

מתמקד איפוא בבדיקת קבילות הראיות ומערך ההנמקה, ויטה שלא להתערב במשקל הראייתי שייחסה הערכאה הדיונית לראיות הקבילות, פרט למקרים חריגים בהם נפלה טעות קיצונית בשיקול דעתה של זו (ע"פ 8902/11 חזיזה נ' מדינת ישראל (15.11.2012), פסקה 40) (ע"פ 8065/11 עפיף נ' מדינת ישראל, פסקה ל"א (26.1.14)).

נ. מן הכלל לענייננו. עיקר טיעוניו של הסניגור המלומד התמקד בניסיון לקעקע את הממצאים העובדתיים שקבע בית המשפט המחוזי, ולהטיל ספק במהימנותה של עדותו המפלילה של טפליצקי; כך צוין גם בעיקרי הטיעון מטעם המערער (פסקה 13). בפני המערער ניצבת איפוא במקרה דנן משוכה גבוהה.

נא. אקדים ואומר, כי חרף הטיעונים הנרחבים בכתב ובעל-פה, שלא הניחו אבן לא הפוכה, ולאחר העיון בפרוטוקולים ובראיות, לא השתכנעתי כי יש מקום להתערבות בקביעות המהימנות של בית המשפט המחוזי, אשר מצא את עדותו של טפליצקי מהימנה בחלקים נרחבים ודחה את גרסת המערער; כך גם באשר לממצאים העובדתיים. בית המשפט המחוזי, נימק בפירוט רב את התרשמותו מהעדויות, וכן עמד בפירוט על מאפייניהן והרושם שהותירו בו. לכך יש ליתן משקל רב.

נב. לאחר שאמרנו את אלה, נפנה לדון בעיקרן של הטענות: תחילה נדון בטענות הזוטא, שעניינן קבילות הודאותיהם של טפליצקי וחודונוב, הקשורות בטבורן לבחינת האופן שבו יושמה כאן הלכת מרילי. לאחר מכן נדון בכל אחד משלושת האישומים. לבסוף, נדון בטענותיו של המערער באשר לחומרת העונש.

קבילות הודאותיהם של טפליצקי וחודונוב - טענות זוטא

נג. כאמור, טען בפנינו הסניגור המלומד להרחבת תחולתה של הלכת יששכרוב על עדים. לשיטתו יש לפסול את "חומרי הגלם" - הודעותיהם של טפליצקי וחודונוב במשטרה, שנגבו כנטען באמצעים פסולים, ואשר עליהן התבסס בית המשפט המחוזי באופן נרחב בהכרעתו; ולהורות על ביטולן של אמרות מפלילות מתוכן שנטמעו, בהתאם להלכת מרילי, בעדויות שניתנו בפני בית המשפט. לחלופין, נטען כי יש ליתן להן משקל אפסי, בשל פגיעה בזכות המערער להליך הוגן.

נד. חוששני, כי חרף טענותיו שובות הלב של הסניגור בעניין, בצדק קבע בית המשפט המחוזי כי גם אם ננקטו אמצעים בלתי כשרים במהלך החקירות שבנידון, אין מקום לפסול את ההודעות בהתאם לדוקטרינת הפסילה הפסיקתית. אנמק זאת בהמשך.

נה. באין חולק, נקודת המוצא לדיון בטענות אלה, היא, כי אכן עשתה היחידה החוקרת שימוש באמצעי בלתי כשר לגביית הודעותיהם המפלילות של טפליצקי וחודונוב, ויש להטעים את חומרת המעשים, ככל שמדובר באמירות הפסולות נגד עורכי דינם. כמצוין בהכרעת דינו של בית המשפט המחוזי (פס' 224):

"מן התמלילים והעדויות (מלה לא ברורה - א"ר), כי נאמרו לטפליצקי דברים אשר לא היה מקום לאומרם, בנוגע לעורך הדין אשר ייצג אותו בשלב החקירה במשטרה.

חמורים במיוחד דברי רס"ר קריימר ביום 30.4.07, כפי שצוטטו בפסקאות 169 ו-171 לעיל, וכפי שצינו בהחלטתנו מיום 14.10.09, אין להקל ראש בעניין זה. אכן, חוקרי המשטרה ידעו על קיומה של בעייה קשה בייצוגו של טפליצקי. שכן, בא כוחו דאז, עו"ד חצרוני, הוא גם עורך דינו של הנאשם. זאת ועוד, בהתאם לראיות שנאספו על ידי המשטרה (וכפי שיפורט בהמשך), הנאשם אף עמד בקשר עם ליאוניד גולוד בעניין ייצוגו המשפטי של טפליצקי, מייד לאחר מעצרו של האחרון. ברי כי מדובר במצב מובהק של ניגוד עניינים בייצוג, ולא היה מקום שעו"ד חצרוני ייצג בו זמנית גם את הנאשם וגם את טפליצקי. **יחד עם זאת, הדרך שבה עשו חוקרי המשטרה שימוש במידע זה, היא פסולה, ודומה כי הדברים ברורים ואין צורך להכביר מילים בעניין...**

הואיל ובעניינו של חודנוב אין מחלוקת כי נפלו פגמים בהתנהלות חוקרי המשטרה במהלך חקירתו, נידרש לעיקרי הדברים בלבד... כבר נאמר בעניינו של טפליצקי, כי יש לראות כפסולים את דברי החוקרים בגנותו של הייצוג המשפטי. חומרת הדברים רבה אף יותר בעניינו של חודנוב, הואיל והדברים נאמרו לו עוד **בטרם היה ידוע** לחוקרים כי עורך דינו הוא שותפו למשרד של עו"ד חצרוני, המייצג את הנאשם" (ההדגשות במקור - א"ר).

יצוין, כי באשר לראשו השני של הפסול הנטען - הבטחת טובות הנאה - לא ראיתי מקום להתערבות בקביעותיו העובדתיות ובמסקנותיו המשפטיות של בית המשפט המחוזי, שלא קיבלו את הנטען (אדרש לכך בהמשך, בדיון בטענת המערער כי טפליצקי הוא "עד מדינה לשיטתו").

נו. ברם, סבורני כי התנאי הראשון להלכת יששכרוב - שהראיה הושגה שלא כדין - אינו מתקיים. כך, שכן בית המשפט המחוזי לא הסתמך על הודעותיו של טפליצקי במשטרה - "הפרי המורעל" שהושג שלא כדין - כעל ראיה עצמאית, אלא על האישור שקיבלו ההודעות מפיו במשפטם, וזאת על בסיס הלכת מרילי. טפליצקי העיד בבית המשפט ואישר בעדותו המפלילה, כי תוכן ההודעות, ככל שהוא כולל פירוט של המעשים המיוחסים למערער, הוא אמת לאמיתה. בנסיבות אלה, הופך תוכן ההודעות לחלק מעדותו של טפליצקי, מכוח אישורו לנכונות הדברים - קרי, אותן אמרות מפלילות, נטמעו בעדותו והיו לאחדים, כך שאין להן עוד קיום עצמאי. הטענה בדבר פסילת ההודעות במשטרה נחלשת עד מאוד נוכח עדותו של טפליצקי במשפט, ולפיכך חוששני - בכל ההבנה לטענת המערער - כי אין להלמה. העדות מעל דוכן העדים היא כפרי עץ, שגם אם שרשיו יונקים ממקורות יניקה שונים, עדיין עשוי להתקיים בהם "יְנַחֵם הַעֵץ לְהַשְׁכִּיל" (בראשית, ג', ו'), ופירותיו למאכל ניתנו. מן האמור עולה, כי הדיון בדבר הרחבת תחולתה של הלכת יששכרוב מנאשמים לעדים הפך תיאורטי, משנתקבלו ההודעות על-ידי אימוצן בגדרי העדות, ומשכך גם מצאנו להשאיר נושא זה בצריך עיון.

יישומה של הלכת מרילי

נז. כאמור, טען הסניגור בהרחבה כנגד האופן שבו יושמה הלכת מרילי בעניינו. ראשית, נטען כי המשיבה לא עתרה לקבלת ההודעות מכוח הכלל הפסיקתי, וכי בית המשפט קמא נעדר סמכות ליישמה על דעת עצמו. שנית, נטען כי נעשה שימוש משמעותי ונרחב באמירות שמקורן בהודעות במשטרה, ומשכך לא ניתן לומר כי ההודעות אינן אלה העומדות לבחינה במסגרת הדיון, כי אם עדותו של טפליצקי.

נח. ככל שיהיו הטענות שובות לב, אכן קשה להלמן. בהלכת מרילי קבע השופט (כתארו אז) שמגר, כי אזכור הפניה של עד לדברים שמסר בחקירת משטרה, תוך אישור אמיתותם בעדותו המושמעת בפני בית המשפט, תוצאתם מעין מטמורפוזת במעמדה של ההודעה, מבחינה ראייתית, ומכוחה הופך תוכנה לקביל; זאת, גם אם בזמן מתן העדות לא התייחס העד לתוכן הדברים, להבדיל מאימוץ ההודעות במשטרה. עם זאת נקבע, כי יש להקפיד שזכות החקירה הנגדית נשמרת ומקוימת במלואה כחלק מיישום תקין (ע"פ 8296/05 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 4 לחוות דעתו של השופט (כתארו אז) גרוניס (2009) (להלן פרשת פלוני)). הלכת מרילי כבר נשתרשה, עם אישורה החוזר במרוצת השנים, ויישומה השכיח בערכאות הדיוניות. לא למותר להביא מדבריו של השופט שמגר בד"נ 23/85 מדינת ישראל נ' טובול, פ"ד מב(4) 309, 341 (1988) (להלן עניין טובול):

"יש מקום להתייחס כאן לענין מעמדו ומהותו של אישור, אשר מוענק על ידי עד בזמן מתן עדותו בבית המשפט, לדברים אותם אמר במועד קודם כלשהו, מחוץ לבית המשפט. בדברים הבאים יש כדי להבהיר סוגיה זו. כאשר עד מוסר תוך כדי עדותו בבית המשפט כי אכן אמר או כתב דברים פלוניים במועד כלשהו בעבר וכי דברים אלו הם דברי אמת, יש בכך משום אימוץ בדרך האיזכור של הדברים הללו, שנמסרו או נרשמו במועד כלשהו לפני המשפט, והם הופכים בכך ipso facto לחלק מן העדות הנמסרת בבית המשפט, וזאת גם אם העד אינו חוזר מילולית על תוכן הדברים, וגם אם התוכן לא מוקרא ולא מצוטט מחדש בעת מתן העדות. נתאר לעצמנו, כי עד מאזכר תוך כדי עדותו מכתב פלוני שנכתב על-ידיו בעבר ומוסר לבית המשפט כי מה שנכתב במכתב הוא בגדר דברי אמת; אישור בדיעבד כמתואר, תוך כדי מתן העדות, הופך את תוכן המכתב כולו לחלק מן העדות. הוא הדין, למשל, אם העד מאשר אמיתותה של הודעה שנמסרה למשטרה או של דברים אשר אותם השמיע באוזני אדם אחר מחוץ לכותלי בית המשפט: אימוצם הכוללני של הדברים מביא להכללתם בתוך העדות, אף ללא פירוט מחודש של התוכן" (ההדגשות שלי - א"ר).

כן ראו דנ"פ 4390/91 מדינת ישראל נ' חג' יחיא, פ"ד מז(3) 661, 678-679 (1993); "ולבסוף נזכור, כי הנטיה מכבר היא להידרש למשקל ופחות לנושאי קבילות" (רע"פ 3118/12 פולק נ' מדינת ישראל (2013)). ברי, כי הלכת מרילי ופסקי הדין הבאים בעקבותיה, כגון פרשת פלוני, מבקשים מחד גיסא, שבשל מורא עבריינים לא ירדו לטימיון ראיות, שיש להן יסוד גם אם אינן מתפרטות מפי העד על הדוכן, אלא מאומצות על-ידיו בלבד; ומאידך גיסא תאופשר חקירה נגדית ככל משפטה, כך שבידי הסניגוריה לא להותיר אבן לא הפוכה גם לגבי הנאמר בהודעות שאומצו על ידי העד.

ולנידון דידן, מעיון בפרוטוקולים עולה, כי עדותו של טפליצקי מעל דוכן העדים ניתנה בחלקה האחד כנהוג על דרך שאלות ותשובות, ובחלקה האחר באמצעות רענון זכרונו תוך הפנייתו לדברים שמסר בהודעתו במשטרה. זאת, כאמור, מאחר שלעתים "לא זכר", כטענתו, ולעתים קימץ בפרטים והתחמק ממתן מענה, ובידוע כי:

"א. על אף האיסור של הדרכת עד - בחקירתו הראשית - באמצעות הודעה שמסר בחקירתו במשטרה, יש נסיבות שבהן מותר לרענן את זכרונו של העד במהלך החקירה הראשית בעזרת 'קטעים' מתוך הודעה כאמור:

1) כאשר העד טוען כי 'אינו זוכר' את פרטי 'הדבר' נשוא השאלה המוצגת לו.

2) כאשר העד מתחמק מלהשיב והצד שקרא לו להעיד מתכוון לבקש מבית-המשפט להכריז אותו כ'עד עוין' - צעד מכין לבקשה יהיה מאמץ לרענון זכרונו של העד

ב. 'רענון זכרון' - הינו גורם שבית המשפט מביאו בחשבון במסגרת השיקולים לקביעת עמדה בקשר למשקלם הראייתי של דברי העד" (י' קדמי על הראיות 1936 (חלק רביעי, התש"ע-2009) (להלן קדמי)).

ככל שנדרש בחקירתו, אימת טפליצקי בעדותו חלקים רבים מהודעותיו במשטרה, ובהם פירוט המעשים המיוחסים למערער בכתב האישום, כך שאומצו בעדותו, ולא על דרך הגשתם לפי סעיף 10א לפקודת הראיות. משכך, הפכו אותן הודעות לחלק בלתי נפרד מעדותו ונטמעו בה, נוכח אישורו לנכונות הדברים. אציין, כי הדברים נכונים "גם אם העד אינו חוזר מילולית על תוכן הדברים" (ע"פ 9969/01 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 14 (2006), מפי הנשיאה ביניש), כפי שלעתים אירע במהלך עדותו של טפליצקי; ויודגש, כי חקירה נגדית היתה גם היתה בענייננו, והיא משתרעת על פני מאות עמודי פרוטוקול. עינינו הרואות, כי אין בנידון דידן תחולה לטענה כאילו מוגבל בית המשפט לחלק בלבד מן האמור בהודעות שאומתו על-ידי טפליצקי ואומצו לתוך עדותו, ואין מניעה לשימוש בהן ככל הנחוץ במסגרתה של הכרעת דין מנומקת.

נט. למען הסר ספק מצאתי להבהיר, כי הלכת מרילי מקומה שמור בפסיקה רבה גם לאחר חקיקת סעיף 10א לפקודת הראיות, ובין השאר נפסק, כי ההבחנה באשר לדרישה הראייתית - מוצדקת עניינית:

"הלכה זו ממשיכה לחול גם לאחר שנחקק סעיף 10א לפקודת הראיות (ע"פ 603/84 גיילי נ' מדינת ישראל, פ"ד לח(4), 469; ע"פ 363/85 אפקר נ' מדינת ישראל (לא פורסם); ע"פ 355/88 לוי נ' מדינת ישראל, פ"ד מג(3) 221, 242); אכן, אבחנה זו, לעניין הצורך בחיזוק, בין מצב דברים שבו מאשר העד את אמרתו בבית המשפט, לבין מצב שבו עומדת בפני בית המשפט האמרה לבדה, מכוח סעיף 10א(א), מוצדקת מבחינה עניינית, שכן משאישר העד את האמור באמרה בעת עדותו בבית המשפט, יכול בית המשפט להתרשם ממהימנות האישור באופן בלתי אמצעי, גם אם העד אינו חוזר בפניו על האמור באמרה לפרטיה. ייתכנו, אמנם, מקרים בהם יסבור בית המשפט כי יכולתו המוגבלת להתרשם מנכונות האמרה וממהימנות העד, שאישר אותה באופן כללי בלבד, מצריכה חיזוק לאמרה, אך להבדיל מאמרה המוגשת על פי סעיף 10א(א) לפקודת הראיות, מבלי שאומצה על ידי העד, אין מדובר בדרישה שבחובה" (פרשת גלאל, פסקה 5 לחוות דעתה של השופטת חיות).

לכך יש להוסיף, כאמור, את אפשרות החקירה הנגדית, הנעדרת בפועל במקרי הגשת ההודעות לפי סעיף 10א.

ס. הסניגור טען כי יישום הלכת מרילי מוגבל למקרים בהם הוגשה בקשה מפורשת להחלטה, וכי בית המשפט קמא נעדר סמכות להחלטה על דעת עצמו - טען וסתם, ללא אסמכתאות. ואולם, סבורני כי לא נפל פגם באופן שבו יושמה הלכת מרילי, ולא קמה פגיעה בזכויותיו המהותיות והדיוניות של המערער. כפי שטענה המשיבה, העלאת הדרישה לבקשה מפורשת להחלטה הלכת מרילי חורגת מן האופן שבו זו יושמה לאורך השנים, לא כל שכן מקום בו התנהלה חקירה נגדית, שהיתה מקיפה ומהותית, ושבמהלכה ניתנה האפשרות לבאי כוחו של המערער להתמודד עם עדותו המפלילה של טפליצקי על כל רכיביה. כך או אחרת המדובר בהלכה משפטית שלבית המשפט סמכות לעשות בה שימוש. מכל מקום, גם לא הוסבר מדוע אין ככלל מקום להחלטה הלכת מרילי בערעור, ככל שיש טענה לפגם באופן יישומה בהכרעתו של בית המשפט המחוזי, והכל כמובן לאחר שנשמעה עמדת ההגנה. בפרשת גלאל יושמה לראשונה הלכת מרילי בבית משפט זה, אף מבלי שנדונה תחילה בערכאה הדיונית, ומקל וחומר הדבר ראוי בענייננו.

סא. אוסיף, כפי שציין בית המשפט המחוזי, כי אכן נוצר חיץ בין התנאים ששררו ביום 30.4.07, המועד שבו מסר טפליצקי את הודעתו המפלילה, לבין התנאים שבהם מסר את עדותו לימים בבית המשפט המחוזי (ע"פ 6613/99 סמירק נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(3) 529, 551 (2002), מפי השופטת (כתארה אז) ביניש). הפסול הנטען לא שרד עד לעדות בחלוף הזמן, שכן בינתיים נגזר עונשו, ולפיכך גם אינו משליך עליה. לכך גם משמעות לעניין מהימנות עדותו ומשקלה. יפים לענייננו דבריו של השופט (כתארו אז) לנדוי בע"פ 69/53 סי' נ' היועץ המשפטי, פ"ד ז' 801, 804 (1953), באשר להודאת נאשם שנגבתה - כך נטען - באמצעים פסולים, ואשר אומתה בעדותו בפני הערכאה הדיונית במועד מאוחר יותר, וזאת אף שטען הסניגור והטענה אינה מקובלת עלי, כי עסקינן בפסיקה ארכאית מן המאה הקודמת:

"מאחר שהמערער אישר את הודעתו מ-20 ביולי בשבועה בבית-המשפט, מותר היה לראותה כאילו חזר המערער עליה בפני השופט, ובירור השאלה אם ההודאה נגבתה מלכתחילה בדרך כשרה - נעשה מיותר".

לדעתי אין כל פגם בהידרשות לתורת ראשונים; אכן, אף ניתן לגזור גזירה שווא לענייננו מעניינין של הודאות חוץ, שעל הכלל לגביהן עמד המלומד קדמי, כדלקמן:

"הכלל הוא, שאין בעובדה שהודיה אחת הושגה באמצעים הפוסלים אותה כראיה, כדי לפסול מיכנית כל הודיה נוספת שנמסרה בעקבותיה. יש לבחון, בכל מקרה ומקרה, אם פג כוחם של הגורמים שהביאו לפסילתה של ההודיה הראשונה לפני שנמסרה ההודיה הנוספת, אם לאו: פג כוחם של אותם גורמים פסולים - תתקבל ההודיה הנוספת כראיה (אם לא ננקטו עובר למסירתה אמצעים פסולים אחרים)" (קדמי, חלק ראשון, עמ' 97).

ראו גם דבריה של חברתי המשנה לנשיא נאור בע"פ 10477/09 מובארק נ' מדינת ישראל, פסקה 162 (2013):

"כאשר עד מפנה לעדות קודמת ומאמץ את תוכנה - גם כאשר העדות הקודמת אינה קבילה - רואים את העדות המאוחרת והקבילה ככוללת את תוכנה של העדות הקודמת (ע"פ 71/76 מרילי נ' מדינת ישראל, פ"ד ל(2) 813, 818 (1976) ... בענייננו, באשרור המאוחר של הודאותיו הקודמות, עשה מוחמד אינקורפורציה של התוכן של הודאותיו הקודמות; תוכן זה עבר מטמורפוזה והפך לחלק אינטגרלי מההודאה המאוחרת. כך, גם אם מתעוררים חששות לגבי ההודאות הקודמות (עקב איום או פיתוי והשאה), תוכן הפך לחלק מההודאה הקבילה המאוחרת. כך, אפילו אניח ששלוש ההודאות הראשונות של מוחמד הן בלתי קבילות מפאת איום ו/או פיתוי והשאה בענין הבאת האב וחשיפת עיסוקו של מוחמד, יש בפנינו הודאה נוספת ומאוחרת של מוחמד ברצח שאינה מושפעת מאיום ו/או פיתוי והשאה בענין זה".

מן הפסיקה העוסקת בקבילות הודאה מאוחרת אשר מאמתת הודאות פסולות שקדמו לה, במקרים שבהם פג כוחם של אותם גורמים פסולים, ניתן כמובן ללמוד לענייננו. ושוב, הנסיבות של הלכת מרילי שונות מאלה של סעיף 10א אשר עניינו דברים שנאמרו מחוץ לכתלי בית המשפט, עדות בפני בית המשפט כוללת התרשמות ישירה מהעד, באופן המאפשר בו במקום לודא מתן עדות חופשית ומרצון, וכמובן לחקור נגדית.

סב. סבורני, כי מן האמור עולה שהלכת מרילי יושמה כלשונה בנידון דידן, ואין פסול בכך שבית המשפט המחוזי העדיף להלך בדרכה של זו, ולא בדרכו של סעיף 10א לפקודת הראיות.

האם טפליצקי עונה להגדרת "עד מדינה לשיטתו"?

סג. מן האמור בסעיף 54א(א) לפקודת הראיות עולה, כי הרשעה הנסמכת על עדותו היחידה של שותף עבירה צריכה להיתמך בראיית חיזוק, להבדיל מראיית סיוע במקרה שאותו שותף הוא עד מדינה. בנוסף, הגדרת עד מדינה מורכבת משלוש דרישות בסיס: שותפות לאותה עבירה, מתן או הבטחה של טובת הנאה לעד, וכן זיקה בין מתן טובת הנאה לבין מתן העדות. עם זאת, בעניין אבו-ליטאף נקבע, כי ישנם מקרי ביניים של עד אשר "מכלל עד שותף יצא ולכלל עד מדינה לא הגיע" (שם, פס' 39), זהו "עד המדינה לשיטתו", אשר לגביו צוין כי:

"...בית המשפט יוכל להכיר בפלוני כעד מדינה לשיטתו כאשר בשלב הראשון, אין בהכרה זו כדי להכתיב את מידת התוספת הראייתית שתצטרף לעדותו על-מנת לבסס הרשעה. מדובר במעין קביעה הצהרתית בדבר החשש למהימנות עדותו של העד השותף בשל אמונתו הסובייקטיבית. יחד עם זאת, על בית המשפט לבחון את תוכנה, עוצמתה והיקפה של האמונה הסובייקטיבית, ולאחר בחינה זו יהיה עליו לקבוע באופן מעשי את מידת התוספת הראייתית שנדרשת לביסוס ההרשעה. מידת חוסנה של התוספת הראייתית בין חיזוק לסיוע תלויה במיקומו של העד בתוך סיווג הביניים. התוספת הראייתית בסוגיה הנדונה תנוע בין חיזוק ברף התחתון לסיוע ברף העליון" (שם, פס' 40 מפי השופטת ברלינר) (ההדגשה הוספה - א"ר).

סד. כאמור, בענייננו הורשע המערער על סמך עדותו של טפליצקי, שותף לעבירות, ונקבע כי עדותו אינה טעונה סיוע מאחר שאינו עונה להגדרה של עד מדינה; זאת, כיון שעיון בראיות מביא לידי מסקנה, כי חוקרי המשטרה לא הבטיחו לטפליצקי טובת הנאה וכזו גם לא ניתנה לו, וכן כי אין די בצפייה או תקווה שקיננה בליבו לקבל הטבה כלשהי, כדי להפכו לעד מדינה (פס' 477). בערעור נטען, כי נוכח תחושתו הסובייקטיבית של טפליצקי יש לראות בו "עד מדינה לשיטתו", כך שנדרשת תוספת ראייתית מן הרף העליון, אף כדי סיוע.

סה. תחילה אציין, כי לאחר העיון בחומר שבתיק, סבורני - כמותי כבית המשפט המחוזי (פס' 162) - כי מבחינה אובייקטיבית לא הובטחה כל טובת הנאה לטפליצקי, מסוג של הקלה בעונש כנגד מסירת גרסה. כיום מסכים אף המערער, כי טפליצקי איננו עד מדינה במובן הרגיל של החוק, הוא המובן האובייקטיבי (פס' 54 לעיקרי הטיעון מטעם המערער). נימוקיו של בית המשפט המחוזי במקומם, ובעיקרם הבהרות החוקרים לטפליצקי במהלך חקירותיו. כך, למשל, הובהר לו על-ידי החוקר גולדשטיין, כי אין ניתן להבטיח לו דבר בעניין העונש, שכן הפרקליטות היא הגורם המחליט בנושא זה, וממילא בית המשפט הוא הקובע. בנוסף, ציין, כי מסקנתו של טפליצקי כאילו יקבל שנת מאסר או שנתיים היא שגויה, והדבר לא הובטח לו מעולם (ת/205, עמ' 131-132; ת/206, עמ' 35).

סו. העיון בכלל החומרים כאמור, מעלה כי לא רק שמבחינה אובייקטיבית לא הובטחה טובת הנאה לטפליצקי, אלא שגם מבחינה סובייקטיבית לא טעה לחשוב כך. אמנם, מתבקש וטבעי כי עד המשתף פעולה עם חוקריו יטה - או

יטעה - לחשוב, כי נוכח הודאתו תינתן לו טובת הנאה כלשהי, ועמד בית המשפט המחוזי על אותה תקוה חלושה שקיינה בליבו של טפליצקי. אולם, בין תקוה חלושה וקלושה, לבין אומד דעת, המעיד על אמונה עמוקה ומבוססת כי ניתנה הבטחה למתן טובת הנאה - ישנה כברת דרך ארוכה. במהלך חקירתו במשטרה מיום 30.4.07, בטרם מסר טפליצקי את גרסתו לחוקריו, ציין "האמת, אני לא סומך עליך. יענו בגדול אני לא סומך עליכם, אבל מה, אני לוקח צ'אנס", וכן הובהר לו ביחס ליכולתם של החוקרים "לעזור" כי "...שוטר שאומר לך שמבטיח לך את הדברים הוא שקרן. אסור" (ת/205, עמ' 131). לא זו אף זו, אגב החקירה בדבר המעשים נשוא האישום השני בגינו נעצר טפליצקי, שעה שהחליט להודות במעורבותו בפרשה נשוא האישום הראשון, שלא היתה ידועה כלל לחוקריו, ציין בפניהם:

"מה שאמרתי לכם עכשיו, זה מכניס אותי מעצר עולם, אני יודע את זה בטוח" (ת/206, עמ' 28).

ועוד:

"... לא כאילו, אתם יכולים להגיע איתי לעשרים שנה ויכולים להגיע איתי לשנה, אתה מבין, ואולי..." (ת/206 עמ' 35).

בנוסף, השערת המערער נסתרת לחלוטין בעדותו של טפליצקי, בה אישר כי שאל את השוטר אריאלי ביום 6.5.07, האם שיתוף הפעולה שלו עם המשטרה יקל בעונשו (עמ' 131 לפרוטוקול); מאלה עולה התמונה, כי טפליצקי לא נתן בחוקריו אמון. הללו לא נטעו בו אמונה עמוקה כי טובת הנאה תינתן; והוא אף לא טעה לחשוב כי ניתנה לו הבטחה.

סז. בנוסף, לא מצאתי זיקה בין ההבטחה הנטענת למתן טובת הנאה, או האמונה הסובייקטיבית שזו ניתנה, לבין מתן העדות. כך, מאחר שדומני כי מניעיו של טפליצקי למסור גרסה נעוצים בחרטה, ולא בהבטחה או באמונה בהבטחה. עיגון לכך, לטעמי, בכך שבמהלך עדותו בבית המשפט (עמ' 114 לפרוטוקול), לאחר שרוענן זכרונו, אישר טפליצקי דברים שאמר בהודאתו מיום 30.4.07:

(ש) תסביר בבקשה למה החלטת למסור גרסה?

(ת) אמרתי שאני לא יכול יותר לשקר, כי זה לא יביא אותי לשום מקרה טוב, ואני סתם סוגר את האנשים, שם את הגב שלי לאנשים שהם ניצלו אותי, לאבי הולנדי וחבורתו, ניצלו אותי לסגירת חשבונות ביניהם, ואני אמרתי שאני לא שווה את זה, חופש שלי והחיים שלי שאני לא אוכל לחיות עם זה. ואני לא רוצה לשבור את החיים שלי בהתחלה שלהם, למדתי לקח ואני לא רוצה להמשיך בכיוון הזה, ומתכוון לעזוב את הארץ, לבנות משפחה, ולחיות חיים שלי כאזרח נורמלי. כמי שהייתי (ת/204, שורות 588-595).

אף שבעדותו השליך טפליצקי דבריו אלה על הבטחות לטובת הנאה שנתנו לו החוקרים, אישר - ובזאת הדגש - שבסוף ההודעה גם ביקש להוסיף, כי הוא "...מצטער, שאני מתנצל לפני האנשים שגרמתי להם נזק וזה מה שאני אמרתי, כל הדברים התנצלות", וכן אמר שברצונו לפתוח בחיים חדשים (עמ' 114 לפרוטוקול).

סח. לפיכך, אם בשל היעדרה של אמונה סובייקטיבית ואם בשל היעדר זיקה בינה לבין מתן ההודאה, נראה כי מעמדו של טפליצקי הוא כשל שותף לדבר עבירה, אשר שיתף פעולה עם המשטרה ודבריו טעונים חיזוק בלבד. חיזוקים לעדותו, כפי שנראה בהמשך, קיימים למכביר בשלושת האישומים, ובהם גם כאלה העולים - כך נראה - כדי סיוע; ואולם איננו נזקקים לכך כאמור.

מהימנות עדותו של טפליצקי

סט. בבסיס הערעור מצויה הטענה, כי לא ניתן לבסס ממצא מרשיע על יסוד עדותו של טפליצקי, שכן הוא מונע מאינטרסים אישיים ונתפס לא אחת בשקריו. טענה זו לא זכתה לאמון בבית המשפט קמא, אשר התרשם מעדותו המפלילה של טפליצקי, המסבכת את המערער במעשים המיוחסים לו בכתב האישום; נקבע, כי "חלקים ניכרים ממנה הם אמינים, והדברים אמורים לגבי דברים שמסר טפליצקי בעדות ישירה או באימוץ דברים שמסר בחקירתו במשטרה" (פס' 476 להכרעת הדין). נוכח האמור, החליט בית המשפט קמא להעדיף את גרסתו של טפליצקי על פני זו של המערער, אשר הכחיש מכל וכל את המיוחס לו. כאמור, בית המשפט המחוזי התמודד עם האופן שבו התנהל טפליצקי מעל דוכן העדים על דרך פיצול עדותו והתייחסות אך לחלקים הימנה כמהימנים. הוטעם, כי התנהלות העד נעוצה בחששו הכבד לחייו מפני המערער ומקורביו. הערעור חולק על קיומו של חשש זה, ומשכך גם על הדרך שבה פוצלה העדות. לאחר העיון, לא נמצא להלום את טענותיו של המערער כנגד קביעות אלה.

ע. לא אחת ציינו כי ניתן לפצל את עדותו של עד, לאחר תהליך מושכל של ברירת החלקים הראויים לאימוץ מתוך עדותו, ונוכח יסוד סביר להחלטה לעשות כן (ע"פ 6157/03 הוך נ' מדינת ישראל, פסקה 14(ו') (2005), מפי השופט א"א לוי; ע"פ 6869/07 פלוני נ' מדינת ישראל (2009)). זה מכבר נזדמן לי לומר בנושא:

"נסיון החיים והניסיון המשפטי מלמדים, כי יש ודבריהם של נאשמים או של עדים בחקירותיהם ובעדותם, אינם עשויים מקשה אחת. שומה על בית המשפט לבחון בזהירות מרבית אמירות כאלה כדי לבור את התבן מן הבר (ירמיהו כ"ג, כ"ח). לשם כך רשאי בית המשפט לפלג את האמירות (ע"פ 526/90 בלזר ואח' נ' מדינת ישראל, פ"ד מה(4) 133, 185 (הנשיא שמגר); ע"פ 2014/94 סאלח ואח' נ' מדינת ישראל, פ"ד (נ) 2, 624, 628-627 (השופט שטרסברג כהן); ע"פ 10596/03 גרגורי בשירוב נ' מדינת ישראל (השופט לוי); קדמי, חלק ראשון, בעמ' 349). עם זאת נקבע, כי 'פיצול עדות אסור שייעשה באופן שרירותי, וכי נדרש יסוד סביר לאבחנה בין חלקי העדות' (ע"פ 5875/93 עביט נ' מדינת ישראל, פ"ד (נ) 5, 801, 812 (הנשיא ברק)). על ההבדל בין פיצול בתוך חומרי העדות, הקרוי בפי בתי המשפט 'פלגינן דיבורא', לבין מושג זה במשפט העברי שעניינו פיצול עדותו של אדם תוך פסילת דבריו באשר לחלקו שלו (הפללה עצמית), ראו ד"ר מ' ויגודה, "על פי שניים עדים יקום דבר", 'פלגינן דיבורא' - פרק בדיני הראיות" פרשת השבוע (221) (א' הכהן ומ' ויגודה, עורכים), פרשת שופטים, תשס"ה (נדפס גם בפרשת השבוע דברים (תשע"ב) 177). המחבר מסביר, כי במשפט העברי 'עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה' (בבלי בבא קמא ע"ג, א'; בבא בתרא קל"ד, ב'). ראו גם ש' אלבק, מבוא למשפט העברי בימי התלמוד, 333" (ע"פ 9613/04 בן סימון נ' מדינת ישראל, פסקה י"ד(2) לחוות דעתי (2006); כן ראו ע"פ 1361/10 מדינת ישראל נ' זגורי, פסקה ס' לחוות דעתי (2011)).

גישה זו מוצאת ביטויה גם בסעיף 53 לפקודת הראיות (ע"פ 1639/98 דהן נ' מדינת ישראל, נה(4) 501, 510 (2001)).

עא. בית המשפט המחוזי ברר את התבן מן הבר, נימק את פיצול העדות באופן משכנע, וכוון יסוד סביר להבחנה בין חלקי העדות. אכן, מעיין בפרוטוקולים ובחומר הראיות, מתקבלת התחושה כי טפליצקי חרד לחייו וחשש מפני המערער ואחרים הקשורים עמו, כפי שהתרשם גם בית המשפט קמא. חשש זה הניע את טפליצקי לפעול להשלמת ה"משימות" שנטל עליו, והוא שעמד לנגד עיניו ביחס לשיתוף הפעולה עם המשטרה ועבר כחוט השני בעדותו בבית המשפט. כך, עולה מעדותו כי במספר הזדמנויות הבין מדברי המערער שנשקפת לו סכנת חיים אם לא יבצע את המשימות שנטל על עצמו כמוסכם, והוא וחברו חודונוב עלולים למצוא עצמם בעולם הבא (עמ' 54, 85-86, 106-107 לפרוטוקול). כך בחקירתו הראשית למשל:

(ש) חששת ממישהו?

(ת) חששתי, הייתי צריך לעשות את העבודה שלקחתי.

(ש) ממי חששת?

(ת) מאבי.

(עמ' 54 לפרוטוקול).

כך, גם באשר לשיתוף פעולה עם המשטרה, כעולה מחקירותיו במשטרה מימים 8.5.07 ו-10.5.07, שבמהלכן מסר כי הבין שיפגעו בו אם ישתף פעולה עם המשטרה וכי פתח במלחמה עם גורמים מסוכנים (עמ' 139-140, 156 לפרוטוקול), וכן כי הוא חושד שהמערער מנסה להעביר מסר לחבריו שיפגעו בו (159-160 לפרוטוקול). גם בחקירתו הנגדית ציין את החשש כי "יחסלו" אותו, וכן כי עלולים לשים קץ לחייו בשל מסירת עדותו במשטרה ובבית המשפט (עמ' 398-400 לפרוטוקול); מקובלת עלי איפוא מסקנתו של בית המשפט המחוזי כי החשש הכבד הוא שהניע את טפליצקי, מחד גיסא, "שלא לזכור" ולהשיב תמציתית במענה לשאלות שנשאל בחקירתו הראשית, כדי להימנע מסיבוך המערער; ולאחר שרוענן זכרונו, אישר את אמיתות הדברים מפעם לפעם. ומאידך גיסא, התאפיינה החקירה הנגדית במתן אישור לקוני, אוטומטי וללא כל פירוט לשלל טענות שהעלה הסניגור. לטעמי, חקירה נגדית שכך מתנהלת מגבירה את מהימנות החלקים המפלילים בעדותו של טפליצקי. על רקע זה, ניתן להבין את הלך הרוח של טפליצקי מעל דוכן העדים, ואין בכך כדי להטיל צל על מהימנות עדותו בחלקים המפלילים. נידרש עתה לטענותיו של המערער כנגד עדותו של טפליצקי ושאר הראיות, לפי סדר האישומים.

האישום הראשון - הראיות בפרשיית יואב סיני

עב. כאמור, עדותו של טפליצקי מהוה המסד להרשעת המערער באישום הראשון. בעדותו בפני בית המשפט המחוזי, שבית המשפט השתכנע הימנה וזו אף דעתי, אימת טפליצקי את עיקרי הודאתו המפלילה, ופירט את השתלשלות המעשים נשוא האישום הראשון, בעיקרם, שליחתו על-ידי המערער ל"משימה" בעבור תשלום של 15,000 דולר (עמ' 34 לפרוטוקול), באופן המסבך את המערער, וכן היותו היורה (מספר חזרות בעמ' 49-52, 501, 511, 513 לפרוטוקול). טפליצקי דבק בעמדתו כי הוא היורה במהלכה של חקירה נגדית נוקבת, שבגדרה נטען כלפיו כי אחר הוא שירה (עמ' 385 ו-447-448 לפרוטוקול). דווקא בחקירה הנגדית, שהתאפיינה במענה "כן" לכל שאלה שנשאל, מצא

טפליצקי לחרוג ממנהגו זה משעומת עם טענת הסניגור כי לא נכח בזירת האירוע, באמרו "רגע, לגבי זה הייתי לא הייתי, אני רוצה לדבר עם העורך דין שלי קודם" (עמ' 344 לפרוטוקול); דומני כי לכך תרומה למהימנותו של טפליצקי.

עג. טענתו העיקרית של המערער היא, כי טפליצקי כלל לא נטל חלק בביצוע המעשים נשוא האישום הראשון, אלא למד על המקרה מכתבות שקרא באינטרנט כ"אחד האדם... ללא מחקר מיוחד בעניין" (פס' 124). אין להלום טענה זו; גרסתו של טפליצקי נתמכת בידיעת פרטים מוכמנים, שלא יכול היה ללמוד עליהם אלמלא נכח באירוע הירי: ראשית, העובדה שסיני הביא את בנו באיחור לבית הספר באחד הימים, דבר שהתברר בדיעבד כנכון (ת/304), ומחזק את מהימנות גרסתו של טפליצקי, כי עקב אחר יעד החיסול (עמ' 517 לפרוטוקול) (פס' 478). שנית, בגרסתו עמד טפליצקי על כך שהאופנוע נפל במהלך המאבק עם סימון סיני (עמ' 56 לפרוטוקול; ת/204, גיליון 8, ש' 237), כפי שתיארה סימון בהודעתה מיום האירוע (ת/292, ש' 3-16). שלישית, טפליצקי ידע את סוג הרכב של משפחת סיני, דייהו, ואת צבעו - ירוק כהה לפי הרישומים (ת/125). כך, ציין בהודאתו מיום 30.4.07, כי "...הוא ישב באוטו, ישב בדיהצו (ראו להלן א"ר) ... האוטו בצבע אפור..." (ת/204, גיליון 8, ש' 14-15). יצוין, כי הרכב הוא בגוון הנוטה יותר לאפרפר מאשר לירוק כהה (ת/133). במהלך ההובלה והשחזור זיהה טפליצקי את הרכב ותיקן את הזיהוי לרכב מסוג דייהו (ת/185 עמ' 3) ובעדותו אימת זאת (עמ' 50-51 לפרוטוקול). רביעית, בחקירתו החוזרת ציין טפליצקי "יריתי דרך החלון ודרך הדלת", כפי שמסר בחקירתו במשטרה, באופן התואם את חלקי הגוף שבהם נפגע סיני (עמ' 513 לפרוטוקול; ת/204, גיליון 8, ש' 228-232). חמישית, טפליצקי מסר כי המערער "צייד" אותו בפרטים מזהים בדבר יעד החיסול האמיתי, יואב סינה (ולא סיני) - מבוגר, מזוקן, חוזר בתשובה, חובש כיפה, "ממש דוס", צולע ברגל שמאל, בעל רכב מסוג וולוו S70 בצבע לבן - הן בחקירתו במשטרה (ת/204, גיליון 7; ת/206, עמ' 31-32) והן בעדותו בפני בית המשפט (עמ' 36 לפרוטוקול), ואלה תואמים את המציאות (ת/24). ובידוע, כי "גם אם משקלו של הפרט המוכמן האחד עשוי להיות נמוך, הרי בהצטברותם, משקלם עשוי להיות משמעותי (ע"פ 3111/97 רפאל נ' מדינת ישראל, תק-על 199(1), 617, פסקה 12)" (ע"פ 2132/04 קייס נ' מדינת ישראל, פס' 17 לחוות דעתה של השופטת פרוקצ'יה (2007) (להלן עניין קייס)), ובענייננו המסה המצטברת אכן משמעותית, כך שיש בה במובהק כדי להעיד על מהימנות עדותו של טפליצקי, באותם חלקים מפלילים, ואף לסבך את המערער באישום הראשון.

עד. אעיר, כי עיון ברצף חקירתו של טפליצקי מיום 30.4.07, אף הוא מחזק את אמיתות הודאתו באותם חלקים מפלילים שאישר בעדותו בבית המשפט. כאמור, טפליצקי נעצר יחד עם חודנוב בחשד הקשור בעובדותיו של האישום השני, ולחוקריו לא היה ידוע דבר על מעורבותו בפרשיית סיני. כך קרה, שטפליצקי, אגב הודאתו במעשים נשוא האישום השני, תוך פירוט העבר המשותף לו ולמערער, החליט, ברגע של שבירה, לשתף את חוקריו ולהודות מיוזמתו במעשים נשוא האישום הראשון (ת/206, עמ' 27). בעשותו כן, ביקש לשמור על רצף כרונולוגי של השתלשלות האירועים, בין מועד היכרותו עם המערער לבין קרות המעשים נשוא האישום השני, דבר שהוביל אותו בחקירתו למלא את החסר ולספר על האירוע נשוא האישום הראשון. בכך יש משום חיזוק נוסף למהימנות. ויודגש, כאמור, כי הבטחה לטובת הנאה לא היתה בנמצא, ואולם, חשש כבד מהמערער היה גם היה. משכך, קשה כפליים להלום את הטענה כאילו בדה טפליצקי את מעורבותו במאורע, או כי חשב להפליל את המערער - שכן מה לאדם החושש לחייו, ולהפללתו מיוזמתו שלו של מקור החשש, במשטרה ומעל דוכן העדים? אכן, חוששני כי אין בנטען על-ידי המערער בהקשר זה היגיון. הדעת נותנת, כי חרטה היא שהביאה את טפליצקי להודות במיוחס לו, על כך שסטה מדרך הישר בעבור שולחו-המערער, כמו גם הרצון להביא לידי סיום את השתייכותו לעולם הפשע (ת/207, עמ' 117). כך אישר לאחר שמסר את עיקרי הודאתו מיום 30.4.07:

"חוקר ד: ...טיפש אתה לא, שכל יש לך, זאת אומרת אתה לא פרייר. אתה בסך הכל די גבר ועומד מאחורי המעשים שלך. ואם אתה מקבל החלטה שהפשע זה לא בשבילך ולרצוח אנשים זה לא בשבילך ושדם של אנשים, לא מתאים למצפון, שזה בעצם כל הצעד שעשינו פה. אז אני מאמין שאתה תעמוד מאחורי הצעד הזה שאתה עושה ומשנה בחיים שלך, ואתה רוצה לצאת מהחבורה הזאת. לא להיות קשור אליה, לא טובות, ולא חובות ולא שום דבר..."

נחקר: נכון" (ת' 206, עמ' 117).

וכך בתשובתו לשאלה מדוע מסר את גרסתו:

"אמרתי שאני לא יכול יותר לשקר, כי זה לא יביא אותי לשום מקרה טוב, ואני סתם סוגר את האנשים, שם את הגב שלי לאנשים שהם ניצלו אותי, לאבי ההולנדי וחבורתי, ניצלו אותי לסגירת חשבונות ביניהם, ואני אמרתי שאני לא שווה את זה, חופש שלי והחיים שלי שאני לא אוכל לחיות עם זה. ואני לא רוצה לשבור את החיים שלי בהתחלה שלהם, למדתי לקח ואני לא רוצה להמשיך בכיוון הזה, ומתכוון לעזוב את הארץ, לבנות משפחה, ולחיות חיים שלי כאזרח נורמלי. כמו שהייתי" (ת/204, גיליון 20).

דברים אלה אומתו על-ידי טפליצקי בעדותו בפני בית המשפט המחוזי (עמ' 113-114 לפרוטוקול).

עה. המערער טען לאי התאמות בין עדותו של טפליצקי לראיות אחרות, ואולם, לא מצאתי לשנות מקביעתו של בית המשפט המחוזי בנושא, לפיה טענות אלה אינן "יוצרות ספק כלשהו, כל שכן ספק סביר באשר להיותו של טפליצקי האדם שירה בסיני..." (פס' 124); ראשית, הסתירה בין טפליצקי, שהעיד כי קיפל את לוחית הזיהוי של האופנוע, לבין סימון סיני, שגרסה כי זו כוסתה בפס שחור, מחזקת את עדותו של טפליצקי, זאת שכן עצם הסתרתה של לוחית הזיהוי של האופנוע לא פורסם באינטרנט; השניים הסכימו איפוא בגרסתם לפרט שלא היה ידוע למי שלא נכח באירוע, וזאת, חרף אי ההתאמה באשר לאופן ההסתרה; שנית, אמנם טפליצקי מסר בחקירתו כי היה מצויד ב"קסדה צבע לבן עם פסים כאלו" (ת/204, גיליון 8), אף ששלושה עדי ראיה תיארו את היורה כחבוש קסדה שחורה או כהה (ת/309, ת/308, 293). אולם, הדבר לא הוברר בפני בית המשפט המחוזי, כך שאין לדעת אם טעה טפליצקי בחקירתו, שהרי זרק את הקסדה. בנוסף, לא מצאתי כי בהכרח מדובר בסתירה, שכן טפליצקי לא עמד בהודאתו על גוון הפסים בקסדה ומהו חלקם בשטח הקסדה הכולל, כך שיכול וניתן לתאר את הקסדה גם ככהה בניסיונות מסוימות. כך, סיני עצמו תיאר את הקסדה "כחול-אפור" (ת/296), באופן שיכול להתפרש כקסדה כחולה עם פסים אפורים, ולהיפך; שלישי, אמנם, בעדותו מסר טפליצקי כי זרק את האקדח מתחת לרכב, אף שזה נמצא במרחק 15 מ' מדלת הרכב (ת/132). אולם, בדו"ח הובלה ושחזור ציין כי זרק את האקדח על הכביש, ליד הרכב (ת/185), וממילא אין בכך לעורר ספק סביר; רביעית, אכן אין מחלוקת כי לא יצאו שיחות מן הטלפון של טפליצקי אל המערער, בניגוד לגרסתו הראשונית של טפליצקי; ברם, טפליצקי לא דבק בגרסתו זו בעדותו (עמ' 403 לפרוטוקול), וממילא גם אין מחלוקת באשר לארבע שיחות הטלפון היוצאות מטלפון המערער אל טפליצקי, פחות משעתיים לאחר הירי בסיני (ת/168), שלוש מהן סמוכות זו לזו (1117, 1120, 1142, 1233), ושתיקה רועמת מצדו של המערער בנקודה זו. אכן, הדבר עולה כדי חיזוק גרסתו של טפליצקי, כפי שציין בית המשפט המחוזי (פס' 376 ו-478). נטען מטעם המערער, כי בשעה 0929 אוכן מכשיר הטלפון החלופי של טפליצקי באיזור אשדוד, לאחר שממכשיר הטלפון העיקרי לא התקיימו שיחות במהלך הבוקר עד לאחר האירוע, "הוכחה ניצחת" לכך שטפליצקי לא נכח בזירת האירוע (פס' 70 לעיקרי הטיעון מטעם המערער).

ואולם, לטעמי דווקא "דממת האלחוט" במכשיר הטלפון העיקרי עד לאחר הביצוע מעידה על התחכום שבו נעשו הדברים, ועל דרך מחשבה עבריינית, כך שיתכן כי במכשיר החלופי נעשה שימוש ליצירת אליבי בלבד. לראיה, בהודאתו ציין טפליצקי ביחס לאישום השני: "...לא תיכננו אליבי מה נעשה אם ניעצר, עד עכשיו אני חושב איך פספסנו את הקטע הזה של אליבי, כבר לא חשבתי על אליבי כי הייתי לחוץ כל הזמן... פלאפונים היו בבית, לפלאפון שלי נגמרה הבטריה, ואיליה השאיר את הפלאפון שלו, אמרתי לו אני משאיר את שלי, מה אתה צריך טלפון, והוא גם השאיר את שלו" (ת/204, גיליון 17) (ההדגשה הוספה, א"ר). חמישית, כממצא עובדתי נקבע כי הירי בוצע דקות ספורות לפני השעה 0934 (ת/110, מועד הדיווח לשוטר יוני דוד על אירוע הירי, שקדמו לו חמש הודעות על ירי במוקד המשטרה), בערך בשעה 0930 (פס' 372). בנוסף, טפליצקי ביצע שיחה מאזור ביתו בשעה 0949. לא יכולתי להלום את טענת המערער, כי אין ניתן לגמוע את המרחק מראשון לציון לתל אביב-גבעתיים ב-19 דקות, כאשר מדובר בהימלטות מזירת אירוע על גבי אופנוע; זאת, אף אם משקללים את הקביעה כי לא ניתן לסמוך על תשובתו הלקונית של טפליצקי לשאלת הסניגור, לפיה נפטר מבגדיו עובר לביצוע השיחה (פס' 123).

לפיכך, אין בטענותיו של המערער כדי לשנות מקביעות המהימנות של בית המשפט המחוזי בנוגע לעדותו של טפליצקי באשר למעורבותו של המערער באישום הראשון.

עו. כאמור, לעדותו של טפליצקי חיזוקים למכביר בחומר הראיות, והיא מבססת את הרשעתו של המערער בפרשית סיני מעבר לספק סביר. חיזוק ניכר לגרסתו של טפליצקי מצוי במפגש בינו לבין המערער בשירותי הבנק בקניון בת-ים למחרת אירוע הירי, במסגרתו שילם המערער לטפליצקי סך של 7,500 דולר בעבור ביצוע ה"משימה". לשאלת בית המשפט, אימת טפליצקי את שמסר בהודאתו, כי את התשלום בעבור חלקו בפרשיית סיני קיבל מהמערער בחדר השירותים של הבנק (עמ' 392 לפרוטוקול), ובית המשפט נתן אמון בגרסתו בעניין זה, תוך שדחה את גרסתו הכבושה של המערער (פס' 108ב, 128, 377-378 להכרעת הדין). יוזכר, כי גרסת המערער, שנמסרה אך בשלב הסיכומים, לאחר ששתק לאורך חקירותיו במשטרה, היתה כי השניים לא שהו כלל בבנק יחדיו באותו יום (פס' 129 להכרעת הדין). על נפקותה של עדות כבושה עמד בית משפט זה לא פעם:

"לכבישת עדות, אשר לא ניתן הסבר מניח את הדעת לכבישתה, השלכות שונות. ראשית, כידוע, משקלה של עדות כבושה אינה רב (ראו, למשל ע"פ 7392/08 אלטורי נ' מדינת ישראל ([פורסם בנבו], 1.7.2009)), כמו כן בעדות כבושה ניתן למצוא לעיתים חיזוק לראיות התביעה (ראו ע"פ 365/81 אושרי נ' מדינת ישראל, פ"ד לח(1) 114, 129 (1983)), ויש בה גם לפגוע במהימנות מוסר הגרסה הכבושה" (ע"פ 6908/10 דוד נ' מדינת ישראל, פס' 18 לחוות דעתו של השופט זילברטל (2013)).

לטעמי, יש בכבישת העדות כדי להוסיף להתרשמות הכוללת - הלא חיובית - ממהימנותו של המערער. בידענו זאת, נוסף משנה תוקף לטענת המשיבה, כי בשינוי חזית מטעם המערער עסקינן, אגב הכוונה לבסס את מסגרת יחסיהם הכספיים של טפליצקי והמערער כלוה-מלוה (פס' 48, 50 ו-63 לעיקרי הטיעון מטעם המערער), בטענה כי הם מאוכנים יחדיו בקניון בת ים, הוא מיקומו של הבנק, ביום שלאחר האירוע בסמוך לשעה 1100 (ת/168). בהמשך העלה המערער, מחד גיסא, את האופן שבו תוארה הכניסה לשירותי הבנק על-ידי טפליצקי הסותר את עדותו, ומאידך גיסא טען כי ממילא נוכח הקשרים הכספיים לא היה מקום להסיק השלכה ראייתית בהקשר זה; אין להחזיק בחבל משני קצותיו. המערער הכחיש בעדותו בפני בית המשפט המחוזי בכל תוקף את המפגש בשירותי הבנק:

"לעולם לא הייתי אתו בתוך שירותי הבנק, לא לתת כסף וסליחה, גם לא הדבר השני" (עמ' 1753 לפרוטוקול).

"...לא היה ולא נברא ולא הייתי אתו אף פעם בכלל בתוך השירותים לא לכסף ולא למשהו אחר" (עמ' 1754 לפרוטוקול).

כך היה גם בעימות עם טפליצקי מיום 13.5.07:

"(החוקר) רן אריאלי: איפה בבת ים?

סרגי טפליצקי: ב..קניון. בבנק, בשירותים.

רן אריאלי: זה נכון הדברים האלה?

אבי סטואר: שקר וכ..וכזב, עלילת דם, שקרן, רמאי"

(ת/34א, עמ' 21).

עוד אציין, כי התיאור שמסר טפליצקי בעניין אופן הכניסה לשירותי הבנק, באמצעות קוד, אינו סותר את התיאור שנמסר על-ידי עובדי הבנק באשר לאופן הכניסה, והוא נאמן למציאות (פס' 130 ו-377). בנוסף, אף בחקירתו הנגדית, לשאלת הסניגור אם ראה את המערער נכנס לשירותים, ציין טפליצקי, תוך שחיך, "ראיתי, גם אני נכנסתי לשם" (עמ' 406 לפרוטוקול). סבורני, כי גרסתו העקבית של טפליצקי מחזקת את מהימנותה, כמו גם את אופיו של המפגש - מתן תשלום בעבור ביצוע ה"משימה" בשירותי הבנק.

לעומת זאת, מכפלת העדויות הכבושות של המערער, הנשענות כיום על יחסי לווה-מלווה וקיומו של מפגש בבנק באותו יום, ברם מחוץ לשירותים, אינה עולה בקנה אחד עם הראיות והשכל הישר, כך שקביעתו של בית המשפט המחוזי עומדת על מכונה (פס' 339-341). זאת, בין היתר, נוכח היעדר אזכור ליחסים מסוג זה בהודאתו המפורטת של טפליצקי, שאותה אימת בעדותו, העדיפה לטעמי בנסיבות על גרסתו המאוחרת. ויודגש, כי המערער שתק ברוב חקירותיו במשטרה, ואולם שבר את שתיקתו במקרים בודדים. למשל, כדי להכחיש את היכרותו עם טפליצקי ולמסור כי הוא חף מפשע ("...מה זה השמות האלה בכלל? חף מפשע" (ת/26א, עמ' 17); (ת/53); אך במהלך עדותו בבית המשפט הודה לפתע בקיומה (עמ' 1630 לפרוטוקול). לעובדה שהמערער לא אמר אמת יש משמעות גם במצטבר, כפי שיורחב להלן. שינוי גרסתו של המערער בפניו, אף הוא מחזק את קביעת בית המשפט המחוזי בנוגע למהימנות גרסתו: "גרסה זו רעועה ביותר שכן הנאשם (המערער - א"ר) לא ידע לנקוב בפרטים הנוגעים לסכומי ההלוואות ותאריכיהן, ולמרות שהסביר כי נהג לרשום את האות ס' ואת הסכום, לא הצליח למצוא כל תיעוד להלוואות הנטענות ביומן אשר שימש אותו לרישום חייביו" (פס' 339). אכן, כפי שטענה המשיבה, מיקומו של המערער בבנק באותו יום, נוכח קבלת גרסתו של טפליצקי ודחיית גרסתו של המערער, יחד עם ארבע שיחות הטלפון של המערער אל טפליצקי בסמוך לאירוע הירי - מהווים חיזוק משמעותי לעדותו של טפליצקי, ויש בהן כדי לסבך את המערער.

עז. כאמור, לא מצאנו בטיעוני המערער עילה להתערבות בקביעות המהימנות של בית המשפט המחוזי, או בחיזוקים שנמצאו לעדותו של טפליצקי. על חיזוקים נוספים המרחפים מעל הפרשה כולה אעמוד בהמשך.

האישום השני - הראיות בפרשיית איציק כהן

עח. כאמור, הראיה העיקרית באישום זה היא עדותו של טפליצקי, הנתמכת בראיה חשובה נוספת שהיא עדותו של חודנוב, אשר התיאור העובדתי שמסר נמצא מהימן (פס' 483); כמצוין, טפליצקי העיד, כי לאחר שפנה אל המערער הציע לו זה "עבודה" נוספת, והיא רציחתו של כהן (עמ' 77-78 לפרוטוקול; ראו גם עדותו של חודנוב, עמ' 533). כן העיד, כי בדומה לפרשית סיני "צייד" אותו המערער בפרטים על אודות כהן, והבטיח לו סכום של 30,000 דולר בעבור ה"משימה", בצינו כי מדובר במלוה בריבית הנושא עליו סכומי כסף, כך שיוכל גם לשדוד אותו (שם, עמ' 87-89; ובעדותו של חודנוב בעמ' 552). טפליצקי העיד, כי החל ב"איסוף מודיעין", ואז צירף אליו את חודנוב לביצוע ה"משימה" (שם, בעדותו של חודנוב בעמ' 549). עוד העיד, כי המערער השאיר לטפליצקי בשיחים שבסמוך לחנות הירקות שלו שני אקדחים, ובהמשך נמסר לו אקדח נוסף עם משתיק קול (שם, עמ' 90-94; ובעדותו של חודנוב בעמ' 533). נמסר, כי ביום 11.4.07 יצאו השניים לביתו של כהן, אולם לא מילאו את ה"משימה", ובערב נפגש עם המערער בביתו; המערער הדגיש בפניו כי ללא וידוא הריגה לא יקבל תשלום (שם, עמ' 106). ביום 12.4.07, כך נמסר, לא הספיקו השניים לבצע את זממם בשעות הבוקר, ולכן פקדו את ביתו של כהן בשנית בשעות אחר הצהריים (שם, עמ' 96; ובעדותו של חודנוב בעמ' 555). בעשותם כן, היו מצוידים בכפפות (שם, עמ' 95), קסדות ואקדחים דרוכים, לאחד מהם משתיק קול (שם, עמ' 97; ובעדותו של חודנוב בעמ' 560) - אלא שאז נעצרו בידי סיור שעבר במקום.

עט. כאמור, המערער טען כי אין מתקיימים היסוד העובדתי והיסוד הנפשי להוכחת עבירת נסיון הרצח, ואין בעובדה שהשניים - טפליצקי וחודנוב - הודו והורשעו במשפטם בעבירה זו, כדי להרשיע את המערער באופן אוטומטי.

פ. סעיף 25 לחוק העונשין משרטט קו פרשת מים, שמעברו האחד מעשה "הכנה" ומעברו השני "ניסיון", בקבעו כי "אדם מנסה לעבור עבירה אם, במטרה לבצעה, עשה מעשה שאין בו הכנה בלבד והעבירה לא הושלמה". ברבות השנים, נוצק להגדרת עבירת הניסיון תוכן, מזה בפסיקת בית המשפט ומזה בכתובה משפטית ענפה, כך שהוצעו מבחנים שונים להבחנה בין השניים, עמדה על כך חברתי השופטת ארבל:

" נקבע כי לשם הרשעתו של אדם ב'ניסיון' לבצע עבירה 'די בכך, שנעשה מעשה גלוי 'המקרב' את תהליך ביצועה של העבירה המושלמת, ובלבד שיש בכך כדי לגלות בצורה חד משמעית את כוונת העבריין' (פרשת ברואיר, בפסקה 6; ע"פ 355/88 לוי נ' מדינת ישראל, פ"ד מג(3) 264, 221 (1989); ע"פ 6948/93 אלבז נ' מדינת ישראל ([פורסם בנבו], 22.11.94)). עבירת הניסיון מתאפיינת בהיעדר השלמת המעשה הפיזי ובגילוי ברור של היסוד הנפשי של הכוונה (ראו עניין קובקוב, בעמ' 694). ניתן להטיל אחריות בגין ניסיון לבצע עבירה באחת משתי דרכים חלופיות: האחת, על פי מבחן הקרבה להשלמת הביצוע - שלב הניסיון מתחיל מרגע שנעשה מעשה 'המקרב' את תהליך ביצועה של העבירה המושלמת; השניה, ביצוע התחלתי המגלה בצורה חד משמעית את כוונת העושה. על פי מבחן זה ניתן להסתפק גם בתחילת ביצוע אך כאמור יש לדרוש כי יהיה במעשה או במכלול הנסיבות 'כדי לגלות בצורה חד משמעית את כוונת העבריין' (ע"פ 8200/11 פלוני נ' מדינת ישראל, פס' 7 (2012) (להלן ענין פלוני)).

אקדים ואציין, כי לטעמי לא קם ספק שבנידון דין שני המבחנים מתקיימים, ומשכך גם אין להלום את טענות המערער.

פא. תיאור השתלשלות האירוע, שבאישום השני, כפי שהובא בעדותו של טפליצקי ונתמך בעדותו של חודונוב, ואשר התקבל כאמין על-ידי בית המשפט המחוזי, מעיד כי בפנינו חוליה אחרונה בשרשרת מעשים; ראשיתם, בסוירים מקדימים ל"איסוף מודיעין" אחר יעד החיסול, וכן קבלת האקדחים מן המערער כולל משתיק הקול; המשכם, בניסוי כלים של אותם כלי נשק, ניקוים לקראת ביצוע ה"משימה", מזה למניעת תקלות בזמן הביצוע ומזה להסרת טביעות אצבעות (עמ' 580 לפרוטוקול). השניים אף בחנו דרכי מילוט אפשריות (עמ' 553 לפרוטוקול); וסופם, בחזרה אל ביתו של כהן בשעות אחר הצהריים, לאחר שהחמיצו את יציאתו בבוקר. כפפות על ידיהם, בעודם אוחזים בקסדות, ואקדחיהם דרוכים, ארבו השניים ליעד החיסול מחוץ לביתו, כדי לסיים את המלאכה בה החלו.

פב. אכן, בנסיבות אלה אין ספק כי מתקיימת ההגדרה "היסוד העובדתי של הניסיון הוא אותה התנהגות אשר יצאה מגדר הכנה ולגדר השלמת העבירה המוגמרת לא הגיעה" (ע"פ 5150/93 סירס נ' מדינת ישראל, פ"ד מח(2) 183, 186 (1994), מפי הנשיא ברק), ואין בעובדה שלא נורו יריות ולא היו נפגעים כדי לאיין את המסקנה המתבקשת.

פג. אעיר, כי לא ראיתי להלום את טענת המערער שאין משמעות לדריכת כלי-הנשק בענייננו, משום שהשניים היו מורגלים לדבר זה בשירותם הצבאי ובעבודתם כמאבטחים (עמ' 563 לפרוטוקול), ומשכך, לא קמה כוונה לביצוע מייד של המעשה, וממילא מדובר בעוד סיוור מודיעיני לגבי היעד. יושם אל לב, שהשניים דרכו את כלי הנשק רק כאשר הגיעו לביתו של כהן - "כשבאנו באותו רגע", "דרכנו איך שהגענו לשם" (עמ' 560 ו-563 לפרוטוקול בהתאמה); והרי אם בהרגל עסקינן, ואכן לא קם החשש מפליטת כדור כיון ש"השליטה היא בידי" (עמ' 563 לפרוטוקול) כדבריו של חודונוב, מדוע לא דרכו השניים את האקדחים כבר ביציאה לאותו "סיוור מודיעיני". זה מכבר נזדמן לי לומר, כי "קשה מאוד לקבל, כי המוציא כלי נשק, דורך אותו ופותח את ניצרתו, אינו אוצר בליבו כוונה לעשות בנשק שימוש" (ע"פ 7942/04 בן שטרית נ' מדינת ישראל, פס' ה' (2007); אמנם שם נגמר הדבר בירי), וכאמור, נראה שרק הגעתו של סיוור המשטרה למקום ומעצרו של השניים הביאו - למזלו של כהן בראש וראשונה, וגם למזלם של השניים ואף של המערער - לכך שהרצח נמנע.

פד. הטענה כאילו היה מדובר בעוד "סיוור מודיעיני" אינה סבירה ממספר טעמים. ראשית, ככל שנערכו סוירים קודמים באיזור, הדבר מייתר סיוור נוסף, בהיעדר אי-ודאות ובהתחשב בסיכון להיתפס או להיראות במקום, ונראה כי השניים חפצו בשעת כושר לביצוע המעשה; קל וחומר כך, לאחר שכבר נכחו בזירה מוקדם יותר באותו יום; שנית, השניים בחרו שלא לקחת איתם באותו יום את מכשירי הטלפונים הניידים, דבר המעיד על תחכום וכוונה לבצע את זממם. כך, ציין חודונוב בעדותו, כתשובה לשאלת התביעה, כי הסיבה שבגינה לא נשאו עליהם את הטלפונים האישיים היא "איכון טלפונים, אני יודע איך זה נקרא?", ובתשובה לשאלת בית המשפט "כדי שלא יאתרו אתכם דרך הפלאפונים" ענה "נכון" (עמ' 566 לפרוטוקול). שלישית, הלחצים שבהם היה טפליצקי נתון לסיים את המשימה (עמ' 545-547 לפרוטוקול), עד כדי כך שהתעקש כי יחזרו למקום לאחר שהחמיצו את כהן בבוקר, וכן התעקש להישאר בעמדת ההמתנה גם לאחר שעבר הסיוור לראשונה - אלה מעידים על כוונתו לסיים את החלו. ברקע הדברים, כאמור, מפגש עם המערער בערב שקדם, בו עוד ידובר.

פה. גם אין ממש בטענה שאין מדובר בתכנית קונקרטיית. חודנוב אחז באקדח ה"מושתק", שהתבקש במיוחד לביצוע המשימה בשל הסביבה השקטה, ואילו טפליצקי אחז באקדח ה"רועש" (עמ' 560 לפרוטוקול). אף שאין בכך כדי לשלול את כוונתו של טפליצקי לעשות שימוש באקדחו ככל שיידרש, השכל הישר מורה כי חלוקת התפקידים בנסיבות היא ברורה - חודנוב היורה הראשי, ככל שאלמנט ההפתעה נשמר, ו"במקרה חירום" טפליצקי משמש כגיבוי. כך גם עולה מתשובתו של חודנוב לשאלת בית המשפט:

"(ש) כלפי התוכנית השני צריך להחזיק שני קסדות, ואתה מין הסתם צריך להשתמש בשתי הידיים, לא כמו בסרטים, ואז השני מחזיק את שתי הקסדות.

(ת) וככה הוא לא יכול להשתמש באקדח.

(ש) אז למה האקדח?

(ת) למקרה חירום.

(עמ' 562 לפרוטוקול; ההדגשה שלי - א"ר) (ראו גם עמ' 560 לפרוטוקול).

נראה, כי לא רק שנדרכו כלי הנשק; גם כל אחד ידע את תפקידו, ואין נפקא מינה אם אקדחים לא נשלפו ויריות לא נורו, לקיומו של ניסיון לרצח. לפנינו פעולה גלויה שהיא תחילת הוצאתה של הכוונה הפלילית אל הפועל, ורק בנס ערנותה של המשטרה נמנעה השלמת המזימה.

פו. בידוע כי "ככל שמדובר בסדרת פעולות ארוכה יותר שהמבצע הספיק לבצע, או ככל שזיקתן של הפעולות שנעשו להגשמת העבירה המיועדת היא הדוקה יותר, כך תגדל הנטייה לראותו כמי שהחל בביצוע" (עניין פלוני, פס' 7); כך בענייננו, מקום שכוונתם של טפליצקי וחודנוב ברורה ונלמדת מהמעשים המתוארים. העובדה שבשלב מסוים ומתקדם הופסק הביצוע בשל הגעתו של סיור משטרה למקום, אין בה כדי להשמיט את התשתית מעבירת הניסיון בזיקה לשלבים בהם נעברה העבירה, על פי מבחני הפסיקה. לפיכך, לא קם ספק, כי אילולא אותו סיור משטרה היו השניים משלימים את זממם, כפי שאירע (בתוצאה קשה שאמנם פחותה מקטילה) בפרשיית סיני.

פז. בנוסף, מקובלים עלי טעמי בית המשפט המחוזי לשלילת הטענה כאילו הצטרף חודנוב לטפליצקי כדי למנוע את הרצח, טעמים שיש בהם לחזק את המסקנה הברורה כי התקיימה כוונת קטילה (פס' 272-273 ו-275).

פח. אכן, כטענת המשיבה, להימנעותו של הסיניגור מחקירתו הנגדית של טפליצקי, ללא הסבר המניח את הדעת, בכל הקשור לשליחתו על-ידי המערער לרצוח את כהן, יש ליתן, לכל הפחות, משקל משמעותי לחיזוק מהימנות עדותו של טפליצקי לעניין מעורבותו של המערער באישום זה. עמדה על כך חברתי השופטת ברק-ארז:

"נקודת המוצא היא, שבדרך כלל, כאשר בעל דין נמנע מחקירה נגדית של עד מבלי שהציג הסבר סביר להימנעותו זו, ההנחה היא כי אינו חולק על דברי העד, ועל בית המשפט להביא עובדה זו בבואו להעריך את משקלה הראייתית של

אותה עדות (ראו למשל: ע"פ 7653/11 ידען נ' מדינת ישראל, 26.7.2012) (להלן: עניין ידען), בפסקה 40; יעקב קדמי על הראיות, חלק רביעי 1952-1953 (2009)). הגיונה של הנחה זו נעוץ בהכרה בתרומתה המשמעותית של החקירה הנגדית לבירור האמת ולהערכה נכונה של משקל העדות (עניין ידען, שם) (ע"פ 5606/10 בוניפד נ' מדינת ישראל, פס' 27 (2012)).

שיטתנו המשפטית בתחום הראיות, בהשראת המשפט המקובל, מניחה דגש של ממש על מוסד החקירה הנגדית, כדי לאפשר לנאשם למצות את זכויותיו, ולהטיל ספק בנאמר בחקירתו הראשית של עד, בודאי עד מרכזי. השכל הישר ונסיון החיים מורים אותנו כי הימנעות מחקירה נגדית נובעת ככלל מחשש פן יסובך הנאשם עוד יותר על-ידיה. מכל מקום, הימור נוטל עליו לא אחת נאשם הנמנע מחקירה נגדית של עד מרכזי, ומשול הדבר בהיקש להימנעות הנאשם עצמו מעדות ומהיחשפות לחקירה נגדית מצד התביעה.

פ.ט. בצדק קבע בית המשפט המחוזי כי עדויותיהם של טפליצקי וחודונוב, שותפיו לעבירה של המערער, מחזקות האחת את רעותה בנסיבות, וכי קיימות ראיות לחיזוק עדותו של טפליצקי. ראשית, עדותו של כהן, בגדרה אישר כי הוא נוהג לשאת עליו סכומי כסף (עמ' 1088-1089 לפרוטוקול), אף שהכחיש את העיסוק כמלוה בריבית, וזאת לאחר שבחקירתו במשטרה מיום 18.4.07 אישר כי הוא מלוה בריבית (ת/356, עמ' 28). הדברים עולים בקנה אחד עם המידע שמסר המערער לטפליצקי כעולה מעדותו של זה; שנית, המפגש בין המערער לטפליצקי ערב הניסיון, אף הוא מהווה חיזוק ומסבך את המערער באישום השני (פס' 343, 413 ו-484). אכן, מפגש עם טפליצקי לארוחת ערב בחברת רעייתו, חמותו וחבר קרוב של המערער - שנערך לאחר כשלון ביצוע ה"משימה" מאותו יום, ואגב יגונו האישי של המערער על מות כלבו (כעולה מעדותם של הוטרינר ד"ר פייס ועדותה של דור סטואר), שכן עברו שעות בודדות בלבד מהרדמת הכלב וקבורתו - והכול ערב הביצוע המתוכנן של רצח כהן, עולה כדי חיזוק; במיוחד, כאשר טפליצקי אינו חבר המשפחה, וגם לא נטען כך כאמור.

צ. לא נמצא איפוא מקום להתערב בהכרעת בית המשפט המחוזי לעניין הרשעתו של המערער באישום השני.

האישום השלישי - הראיות בפרשיית איציק פרץ

צ.א. תחילה אציין, כי לאחר שהצדדים נחלקו ביניהם בדיון באשר לחוות דעת המומחה מטעם חברת הסלולר (ת/166) המתייחסת לפלטי שיחות ואיכון, הוגשה (ביום 7.1.14) בקשה מוסכמת להגשת הודעת הבהרה בנושא מטעם הצדדים. מהודעות ההבהרה ההדדיות עולה כי שיחה ב', עליה נסמך בית המשפט המחוזי בהכרעתו (פס' 460), נוגעת לאיכון מכשירו הנייד של עד הראיה ראובן זך ולא של המערער, כך שהממצא לעניין קיומו של איכון הממקם את המערער בשעה 1041 בזירת האירוע יסודו בשגיאה.

צ.ב. עם זאת, גם לפי האיכון שהוגש לנו במהלך הדיון על-ידי הסניגור המלומד, אין ניתן לומר שהמערער לא יכול היה להימצא בזירת האירוע בשעת המעשה. בשעה 10:41:23 ממוקם המערער באתר "פנורמה", בשעה 10:42:42 באתר "רכבת דרום" - הפרש של 79 שניות. אכן, כפי שטענה המשיבה, ניתן להתרשם כי המרחק קרוב לזה שבין האתר

"סוקולוב-חנקין-חולון", זירת הירי, לבין אתר "פנורמה". יתכן, כי המערער יצא לפני 10:40:37, המועד בו התקבל הדיווח על הירי (ת/141), והגיע אל טווח הקליטה של אתר "פנורמה" בשעה 10:41:23; וממילא, עניין לנו בראיית חיזוק אחת מני רבות באישום השלישי, ראיות חיזוק שאינן מותרות ספק באשר למעורבותו של המערער בפרשיית פרץ. משזאת נקודת המוצא לדיון באישום השלישי נזכיר, כי עדותו של טפליצקי, שנמצאה מהימנה, היא הציר המרכזי המאמת את מעורבותו של המערער במעשים, ואליה מצטרפות מספר ראיות אובייקטיביות. יצוין, כי המערער מכחיש את נוכחותו באירוע הירי.

צג. לא ראיתי להלום את טענת המערער באשר להבדל שבין הודעתו הראשונה של ראובן זך מיום האירוע (ת/318), לבין הודעתו השנייה מיום 10.5.07 (ת/319), הבדל שעניינו השמטת פרט הזיהוי - קרחתו של האדם שנאסף בידי רוכב האופנוע בתחנת הדלק קוגל בחולון. זאת, מן הטעם שאי ציון הדבר בהזדמנות הראשונה, אכן ראוי שיישקל אל מול מהימנות הכללית של זך, וכן בהינתן יתר הראיות. התיאור שמסר זך בהודעתו הראשונה תואם במדויק, ראשית, את רכב המזדה שבבעלותו של המערער מסוג "מזדה 3", בגוון כחול, כולל שלוש ספרות מלוחית הזיהוי 79-774-57 (ת/115). שנית, את חזותו של המערער כבעל מבנה גוף בריא, פנים עגולות, גוון עור בהיר, גובה 1.70 מ'. שלישית, את האופנוע הכבד של טפליצקי, שהוא בצבע שחור, כולל השפשוף בצידו הימני האחורי (ת/149, תמונה 16). יצוין, כי העד אילן יערי זיהה אף הוא כי מדובר באופנוע בעל נפח של "500-600 סמ"ק" "בצבע כהה" (נ/9). רביעית, את מעילי העור השחורים והקסדות, כפי שזיהתה גם ג'ולי פורטמן (ת/316, עמ' 1). כל זאת, בשעה 10:35, בסמוך לאירוע, ולאחר שחשד באופן שבו נאסף אותו אדם, ועל כן ניסה ליצור קשר עם שוטר ולדווח על המאורע; בהודעתו השנייה, נוספה הקרחת לשאר פרטי הזיהוי. עוד אציין, כי גם לא מצאתי בעובדה שזך לא זיהה את המערער במהלכו של מסדר זיהוי, אשר נערך חודשיים וחצי לאחר האירוע, כדי להפחית ממשקלה של הודעתו הראשונה, שנמסרה שעה לאחר מקרה הירי. קושי מעין זה מובן בהתחשב בחלופי הזמן וגם בקוצר המפגש.

צד. בנוסף, הועמדו על דיוקם דברי זך בהודעתו הראשונה באשר לשעת זיהוי האיסוף מתחנת הדלק, מן השעה 0900 עד "בסביבות השעה 10:35" (ת/317, מזכר שערך השוטר ערן תמיר), באופן העולה בקנה אחד עם זמן האירוע, הוא סביבות השעה 10:40. כן אין להלום את טענת המערער, כי משנצפה האיסוף בשעה 10:35 והירי התבצע בשעה 10:40, "קילומטרים משם בקצה האחר של העיר" (פס' 81 לעיקרי הטיעון), מעורבותו של המערער באירוע הירי אינה אפשרית. ראשית, במזכר ת/317 צוין "בסביבות 10:35" (הדגשה הוספה, א"ר), והדגש הוא על זמן משוער. שנית, מדובר במרחק של כקילומטר בודד ותו לא! והרי עסקינן ברכיבה על אופנוע בשעות הבוקר המאוחרות, שנדרש לה זמן קצרצר בלבד כדי לגמא את המרחק בין תחנת הדלק קוגל לרחוב חנקין 42 בחולון (פס' 120).

צה. אכן, אירועי הבוקר, שקדמו לאירוע הירי, מדברים בעדם, כפי שציין בית המשפט המחוזי (פס' 454), וכעולה מחקירתו של פרץ במשטרה מיום 17.5.07 (ת/325) התווכחו פרץ והמערער בשיחה טלפונית בבוקר האירוע בעניין הקשור בכספים (שם, גיליון 1). המערער שאל את פרץ במהלך השיחה "איפה אתה, אני רוצה לראות אותך" (שם, שם), ופרץ מסר את מיקומו; עוד נאמר על-ידי המערער בשיחות טלפון שערכו השניים, "אל תדאג אני אראה אותך עוד מעט", וכאשר פרץ אמר "פעם אחת אתה עונה פעם אתה לא עונה אני רוצה לגמור עם זה" ענה המערער "אנחנו נגמור עם זה היום, אל תדאג" (שם, גיליון 2); כעבור מספר דקות התקשר המערער פעם נוספת ודרש מיקום מדויק של פרץ; לשאלתו של פרץ, המערער ציין כי יבוא; ואז הגיחו האופנוע ושני הרוכבים שעליו. גרסה זאת של פרץ נתמכת בפירוט שיחות הטלפון ואיכונים של השניים מאותו בוקר.

צו. אמנם, גרסתו של פרץ, כפי שעולה מעדותו, היא שהמערער אינו מעורב באירוע נשוא כתב האישום; פרץ ניסה להרחיק את המערער מן המאורע, עד כדי שגרס כי היורה לא הוריד את הקסדה, ומשכך גם לא יכול היה לזהותו. ואולם פורטמן ויערי, שני עדים בלתי תלויים, ציינו כי היורה אכן הוריד את קסדתו, ונראה כי יש לדחות את גרסתו של פרץ שהמערער אינו קשור בירי (פס' 453-455).

צז. לבסוף, אקדח ה-CZ השחור שנתפס אצל טפליצקי (ת/86), ואשר לפי עדותו המהימנה של טפליצקי נמסר לו על-ידי המערער יחד עם עוד שני אקדחים במסגרת פרשיית כהן, הוא האקדח שממנו בוצע הירי על-ידי המערער בפרשיית פרץ, לפי חוות דעת מומחה מז"פ (ת/90). אם כן, הקביעה כי המערער הוא שהעביר לטפליצקי את האקדח המדובר חודש וחצי לאחר שנורו היריות לעבר פרץ, מחזקת במידה מסוימת את הטענה כי הוא גם זה שירה לעברו; שכן לא תיפלא המסקנה האפשרית, כי היורה המשיך להחזיק באקדח גם לאחר האירוע.

צח. לא נמצא איפוא מקום להתערב בהכרעת בית המשפט המחוזי בהרשעתו של המערער באישום השלישי.

חיזוקים נוספים לשלושת האישומים

צט. גם לא נוכל לקבל את הטענה, לפיה החיזוקים שמצא בית המשפט המחוזי לתמיכה בעדותו של טפליצקי אין די בהם להוכיח את אשמתו של המערער מעבר לספק סביר. חיזוקים נוספים מעבר לאלה שפורטו ביחס לכל אישום אליהם נידרש להלן, דומה כי המצטברים הם יחדיו למסה משמעותית.

ק. ראשית, המערער שמר כמעט באופן עקבי על שתיקתו בחקירותיו במשטרה (פס' 359-360), ובהיעדר הסבר סביר, פרט להסתמכות על עצת עורך דין, הדבר מהווה חיזוק לראיות נגדו בנסיבות:

"הכלל בדבר הערך הראייתי שיש לייחס לשתיקת הנאשם במשפט מבטא את האיזון הנדרש בין אינטרס חשיפת האמת בהליך הפלילי, לבין ההגנה על זכויות הנאשם מפני הפללה עצמית. לשתיקת הנאשם ניתן משקל ראייתי כחיזוק למשקל ראיות התביעה וכסיוע במקום שהוא נדרש. עם זאת, השתיקה אינה יכולה לתפוס את מקומן של ראיות התביעה הבסיסיות הנדרשות לצורך הפללת הנאשם [...]"

אין די בהסבר סתמי לשתיקה, והוא אינו יכול להיות נעוץ ברצון להימנע מהפללה עצמית (ע"פ 1497/92 מדינת ישראל נ' צוברי, פ"ד מז(4) 177, 202-203). עצת עורך דין להימנע ממסירת עדות לא נתקבלה כהסבר סביר לשתיקה (ענין בן גל, עמ' 4-153) (עניין קייס, פס' 37 ו-40 לחוות דעתה של השופטת פרוקצ'יה (ההדגשות הוספו - א"ר)).

יפים לעניין זה דבריו של חברי השופט עמית:

"אלא שהמערערים מילאו פיהם מים ושמרו על זכות השתיקה בחקירותיהם, גם לאחר שנפגשו עם עורך דינם. אף שאין השתיקה מהווה ראיה עצמאית, יש בה כדי להשליך

על מהימנות השותק, והיא אף מהווה ראיה המחזקת את ה'יש הראייתי', (יעקב קדמי על הראיות חלק שני 307-308 (2009)). כך, נאשם אשר שתק בחקירתו ובחר למסור גרסה בבית משפט, שתיקתו בחקירה עלולה להיות לו לרועץ ולחזק את ראיות התביעה נגדו. וכדברי השופטת שטרסברג-כהן בע"פ 230/84 חג'בי נ' מדינת ישראל, פ"ד ל"ט(1) 785, 789 (1985):

'אולם מששתק במקום שנתבקש הסבר, אין שתיקתו זו עולה בקנה אחד עם ציפיותיו שיאמינו לו, כאשר יעלה את גרסתו לראשונה בשלב של עדויות הגנה. כאשר נאשם טוען לחפות מוחלטת, והוא מעומת על ידי חוקריו במשטרה עם חומר המעיד על מעורבותו בפשע, כיצד יצפה שיאמינו לו, אם נמנע מלפקוח עיני חוקריו כשמטיחים הם בפניו את העובדות...!'

29. כך גם בעניינו. המערערים שתקו בחקירותיהם ומסרו את גרסתם לראשונה רק בבית המשפט, ואקדים ואומר כי גרסתם הכבושה מהווה עלבון לשכל הישר" (ע"פ 11068/08 מדינת ישראל נ' סנקר, פס' 28-29 (2010) (להלן עניין סנקר)).

עוד ראו לעניין שתיקה - אמנם שם שתיקת נאשמים במשפטם - ע"פ 7637/05 יוסף נ' מדינת ישראל (2007), פסקה 13 לחוות דעתי, לרבות באשר למשמעות השתיקה במשפט העברי.

נזכיר, כי המערער לא הסביר מדוע לא אישר את היכרותו עם טפליצקי, פרט פשוט לכאורה שאין בו כשלעצמו כביכול כדי לסבך בעבירות, וזאת חרף הטחות חוזרות ונשנות מצד חוקריו בנושא (למשל, ת/8א, עמ' 6-7). אעיר, כי אין בדברים אלה לחלוק כל עיקר על זכותו של המערער לשתוק בחקירותיו, ואולם בנסיבות יש לכך מחיר מסוים:

"אכן, עומדת לו לחשוד זכות שתיקה מוחלטת בשלב החקירה וזכות בחירת קו ההגנה במהלך הדיון במשפטו; ואין הדעת סובלת שעשיית שימוש בזכות השתיקה או בזכות בחירתו של קו ההגנה, יהיו לו - כשלעצמם - לרועץ. ברם, לעשיית שימוש בזכות השתיקה על ידי חשוד ישנו 'מחיר' טבעי מן ההיבט הראייתי. חשוד הבוחר בשתיקה גורם לכך, שהראיות העומדות לחובתו נותרות ללא 'משקל' שכנגד; ובכך מתחזק, מטבע הדברים, כוחן הלכאורי של אותן ראיות והדבר יכביד עליו כאשר יעלה את גירסתו בעדותו במהלך הדיון. הוא הדין בכבישת גירסה מצידושל נאשם עד לאחר סיום פרשת התביעה, מטעמים הנעוצים בבחירת קו הגנה" (ע"פ 5730/96 גרציאני נ' מדינת ישראל, פס' 5(ד) לחוות דעתו של השופט קדמי (2007)).

קא. שנית, משנה חיזוק יש בשתיקה כאשר היא מופרת לשם אי אמירת אמת. כך, לא ניתן הסבר מדוע הכחיש המערער מתחילה את ההיכרות עם טפליצקי (ת/26א, עמ' 17; ת/35א, עמ' 17; ת/53), מקום שבחקירתו הנגדית, וכיום בערעור, מודה הוא וטוען לקיומם של יחסים בין השניים. דוגמה נוספת נמצא באי אמירת אמת מצד המערער לעניין דרכונו ההולנדי. תחילה טען בעדותו במשפט, כי לא היה בידיו דרכון הולנדי שעה שנעצר. לאחר מכן, מסר "נראה לי כי זה אבד כבר הרבה זמן, אני לא יודע איפה הוא", וכי הוא לא חושב שפיסית הוא קיים (1659-1657 לפרוטוקול) (פס' 356-357). לבסוף, לאחר שהושמעה לו הקלטה של שיחה בינו לבין אמו, הודה כי ביום 17.4.07 שוחח עם אמו בהולנדית בדבר דרכונו ההולנדי וביקש ממנה להניח אותו בארון (עמ' 1785-1786 לפרוטוקול). ונזכיר, כי "סתירות ושקרים של נאשם בגרסאותיו השונות בחקירה עשויים לשמש חיזוק לראיות המפלילות שבידי התביעה. הם מהווים ראיה

מחזקת, ואינם תופסים את מקומן של ראיות התשתית הנדרשות לצורך הרשעה (ע"פ 565/77 לוי נ' מדינת ישראל, פד"י לב(1) 692, 695; ע"פ 836/81 לביא נ' מדינת ישראל, פד"י לו (3) 692, 698-9; ע"פ 334/02 סיבוני נ' מדינת ישראל (טרם פורסם), פסקה 14) (עניין קייס, פס' 29 לחוות דעתה של השופטת פרוקצ'יה). עיון בגרסתו של המערער מעלה כי יש ממש בקביעתו של בית המשפט המחוזי לגביה, כי "גרסת הנאשם היא גרסת בדים אשר אין לתת בה אמון", בהיותה רצופה טענות בעלמא. לטעמי, בסתירות, באי האמת ובכבישת העדות כאמור בגרסאותיו של המערער יש איפוא משום חיזוק ניכר לראיות המשיבה.

קב. שלישית, נסיון ההימלטות של המערער מן הארץ, עולה מן הראיות במובהק. המערער נתפס עם ובכיס מכנסיו דרכונו של חיים ברמי, תמונות פספורט, 5,000 דולר ו-2,100 ש"ח ופאה נוכרית (ת/70). באשר לגרסתו לעניין זה ציין בית המשפט קמא בצדק, כי "מדובר בניסיון נואש ובלתי משכנע בעליל לספק הסבר תמים לדברים" (פס' 350). זאת, גם נוכח שיחתו של המערער עם ברמי, לגביה צוין כי "גרסת הנאשם (המערער - א"ר) כי נושא השיחה עם ברמי היה המשקל האלקטרוני היא עלבון מובהק לשכל הישר" (פס' 352), וכן שיחתו עם אורי סוויסה מיום 25.4.07 כחמש שעות לפני שנעצר, אשר לגביה צוין כי "איננו מאמינים לטענה לפיה שיחה זו נגעה לעניין אחר מאשר זיוף דרכון עבור הנאשם (המערער - א"ר), הכרוך גם בחיבור תמונת הנאשם לדרכונו של ברמי" (פס' 353).

קג. רביעית, מימון סניגורו של טפליצקי, עו"ד שחר חצרוני, על-ידי המערער. למצער, יש לראות במימון סניגור במערכת היחסים בנידון דידן ראיה לחיזוק, שכן כבר נפסק באשר להיבט הראייתי של זיקה כאמור:

"היוצא מכל אלה הוא כי העזרה הכספית שג'סי ביקש מהמערער לצורכי הגנתו ויוזמתו של המערער לשלם לסניגור שכר טרחה זה מהוות מיקשה אחת של ראיות סיוע לאימרתיו של ג'סי בחקירתו ועונות על הדרישה הראייתית גם בהנחה שג'סי הינו שותף לעבירה שהוא עד מדינה אשר אימרתיו טעונות סיוע ואין די בראיות לחיזוקן" (ע"פ 2932/00 אלמקייס נ' מדינת ישראל, פ"ד נה(3) 102, 113 (2001), מפי השופטת פרוקצ'יה).

בית המשפט המחוזי ביסס את קביעתו באשר לקשר האמור, בין היתר, על תיעוד שיחות הטלפון הרבות והתכופות שנערכו במשולש היחסים שבין המערער, גולוד (כאמור, חברו של טפליצקי) ועו"ד חצרוני, בשעות הערב המאוחרות ביום מעצרו של טפליצקי וחודונו ובשעות הבוקר שלמחרת (ת/397 ו-401); באשר לגרסתו של המערער ביחס לאותן שיחות טלפון, ציין בית המשפט המחוזי כי היא "בלתי אמינה בעליל" (פס' 346). זאת, בהיעדר הסבר משכנע לאותן שיחות תכופות ועיתוין. מחד גיסא, העיד כי רק מסר לגולוד את מספר הטלפון של עו"ד חצרוני (עמ' 1654-1655 לפרוטוקול). מאידך גיסא, העיד כי באותה שיחת טלפון "מן הסתם הוא דאג לעדכן אותי..." בנוגע למעצרו של טפליצקי (עמ' 1719 לפרוטוקול), וכי השיחה היתה קשורה גם לעו"ד חצרוני (עמ' 1722 לפרוטוקול). באשר לקיומם של שני הסברים שונים, לא היתה תשובה בפיו של המערער (פס' 348). אכן לא נראה כי מדובר בצירוף מקרים, והדברים עולים אף מעדותו של טפליצקי (עמ' 116-117 ו-121 לפרוטוקול), וכן מדברים שמסר בחקירתו מיום 16.5.07, אליהם הפנתה המשיבה במהלך עדותו, "אני יודע ששלח אותו אבי הולנדי, מהעורך דין משחר, הוא אמר לי" (ת/241, עמ' 3).

קד. גם לתרגילי החקירה של טפליצקי מול המערער יש לייחס משקל. יוזכר, כי הסניגור לא חקר את טפליצקי

בחקירה נגדית ביחס לתרגיל החקירה מיום 8.5.07, וכן כי טפליצקי מסר את הודעתו מיד לאחריו, תחת ההנחה שדבריו הוקלטו. כן נמסר, כי המערער סיפר לו אודות החשד של המשטרה כי ביקש להימלט מן הארץ (עמ' 138 לפרוטוקול), פרט מוכמן שלא היה ידוע לטפליצקי בשעתו, ובכך חיזוק נוסף למהימנותם הברורה של דבריו.

קה. מן המקובץ עולה כי לעדותו של טפליצקי די והותר ראיות חיזוק משמעותיות.

סיכום הערעור על הכרעת הדין

קו. הציר המרכזי במערך הראיות מושתת על עדותו של טפליצקי, אשר נמצאה מהימנה בחלקיה המפלילים את המערער. לעדותו של טפליצקי תמיכה ממקורות שונים העונים, למצער, על הצורך בראיות חיזוק, שכן מדובר בשותף לעבירה. כל אלה מגבשים תשתית ראייתית מבוססת, ולפיכך, אין פרשה זו מעלה סיבה להתערבות בהכרעת דינו המנומקת כדבעי של בית המשפט המחוזי, אשר נתבססה על אדנים יציבים. הוכח מעבר לכל ספק סביר שהמערער עבר את העבירות המיוחסות לו בכתב האישום.

הערעור על העונש

קז. ככלל אין ערכאת הערעור ממהרת להתערב בעונש שהוטל (ע"פ 8894/12 חושיה נ' מדינת ישראל, פסקה ט' לחוות דעתי (6.2.14)); ע"פ 5758/13 נסארה נ' מדינת ישראל (12.2.14)); ואולם, אין הדלת נעולה במקרים המתאימים. בנידון דידן, ביסודו של דבר שקל בית המשפט קמא את מרבית השיקולים הנחוצים, ואף כי השית עונש שאינו קל כל עיקר, אולי לא הייתי מציע לחברי להתערב אילולא שני אלה: הצורך ליתן משקל לחומרה שבה יש לראות את התנהגות המשטרה, וכן עידודו של המערער נוכח התנהגותו במאסרו. באלה יש כדי להצדיק התערבות מה.

קה. אכן, טענות המערער, מזה ביחס לעברו הפלילי הנושן, מעצר הבית הממושך שהיה נתון בו וכן נסיבותיו האישיות כשיקולים לקולה, ומזה לחבותו המוסרית והפלילית כמשדל, שהיא עילה להחמרה, חומרת המעשים וכן היעדר חרטה כשיקולים לחומרה, נשקלו על-ידי בית המשפט המחוזי (הדבר היה לפני תיקון 113 לחוק העונשין). חומרת מעשיו של המערער מדברת בעדה, והיא עדות כי "בשתי הפרשות הראשונות הפך למרמס ערך קדושת החיים", וכן כי "חיי אדם אינם משמעותיים בעיניו כלל" (פס' 13 לגזר הדין). עסקינן במי שגייס אנשים ללא עבר פלילי, בעד בצע כסף, חימש אותם בכלי נשק וכן שידל אותם לרצוח בשתי הזדמנויות שונות, ולכך מצטרף אירוע שעניינו תקיפה ואיומים. התוצאה קשה, טעות בזיהוי באחד המקרים שהובילה לפגיעה קשה באדם חף מפשע שנורה לנגד עיני אשתו.

קט. ועוד, כפי שצוין בגזר הדין, התמונה במלואה טרם הובררה, "הפרשה לא פוענחה עד תומה, ונותרה תמונה של מסוכנות גדולה מאוד, החייבת להשפיע על מידת העונש" (פס' 14(ג)). עם זאת, נראה כי בבסיס ההחלטה של המערער לשגר "שכירי אקדח", עמד "חיסול חשבונות" עבריני - תופעה בזוויה, והדברים נעשו במרכזי ערים, לאור יום. כפי שנאמר במקום אחר "לעתים מזומנות, מזומנות מדי, באים בפנינו תיקי אלימות קשים שהפכו לדאבון הלב לחזון נפרץ, ולא אחת מתקפדים חיי אדם בתגרות, שראשיתן 'חיסול חשבונות'. בתי המשפט מצווים ליתן יד לשירוש התופעה,

באמצעות נשקם היחיד במאבק זה, הוא העונש... (ע"פ 7637/05 יוסף נ' מדינת ישראל, פסקה ח(1) לחוות דעתי (2007)); ובמקום אחר הוגדרו מעשים כבנידון דידן "פיגוע פלילי" המסכן את הציבור, "ושומה על בית המשפט לתרום תרומתו במלחמה בתופעה זו, המערערת את הבטחון האישי של אזרחי המדינה ותושביה" (עניין סנקר, פסקה 50). בית המשפט המחוזי לא מיצה את עונשו של המערער לשיטתו, ואינני מתעלם מכך כמובן. כאמור, אילו נעצר הילוכי כאן, לא היה מקום להתערבות בעונשו של המערער.

קיא. ואולם, ראיתי להידרש לטענת הסניגור לעניין התנהלות היחידה החוקרת ולהתארכות ההליך המשפטי. בנסיבות המקרה ולתת לכך ביטוי-מה, ועמו להתנהגות המערער במאסרו ולעידודה. אכן, הטענה באשר להתנהלות החקירה הועלתה בבית המשפט קמא ולא בהודעת הערעור, אך הועלתה בעיקרי הטיעון. מכל מקום אין חולק, כי היו פגמים בהתנהלות המשטרה כאמור, ובית המשפט קמא נדרש בחומרה לחלקים מסוימים בה, כגון הדברים הקשים בגנות הייצוג המשפטי לטפליצקי וחודונוב, תוך שימוש באמצעי בלתי כשר לשם גביית הודעותיהם המפלילות (ראו פסקאות ט"ז, כ"ב ונ"ה מעלה).

קיא. אכן, קשה לומר כי זכויות המערער למשפט הוגן נפגעו במהות, בסופו של יום, בשל התנהלות היחידה החוקרת, נוכח כל שתואר מעלה. גם לא נטען כי ההליך המשפטי התארך כתוצאה מאותה התנהלות פסולה כשלעצמה, ודברים אלה נאמרים בלא לגרוע מחומרת הדברים. בע"פ 1361/10 מדינת ישראל נ' זגורי (2011) פסקאות נ' וכן ק"ה - ק", נזדמן לי להידרש בהרחבה יחסית לסוגיית התנהלותם של חוקרים. ככלל, כאמור שם, מקרים בהם מתקיימים מחדלים אמורים בחקירה, שזעקת ההגינות עולה מהם, עשויים להביא להקלה בעונש, גם בשל הציפיות מן המשטרה להתנהגות נאותה ולניקיון מקצועי ואנושי, והדברים נאמרים מתוך הבנה והערכה לשאיפה מוצדקת לאכוף את החוק כלפי עבריינים מסוכנים, בלהט העשייה וכדי להשיג תוצאה. האינטרס הציבורי, בצד אכיפת החוק, הוא כמובן גם בקיומה של משטרה טובה וראויה העושה מלאכתה ככל משפטה וחוקתה. גם אם אין מתקיימים בענייננו מבחני הלכת יששכרוב, ועל כן לא הגענו לכלל פסול, עדיין כיצד נחדיר את הצורך בנקיון החקירה (ראו גם ע"פ 9613/04 בן סימון נ' מדינת ישראל (2006), פסקה ל"א). עם זאת - כאמור - לא אוכל לומר כי נגרמה התמשכות משמעותית של ההליך בגלל החקירה, כפי שאירע בעניין זגורי, אף שהיא אירעה מטעמים אחרים, של העומס על בתי המשפט.

קיב. אכן, באשר להתמשכותו של ההליך המשפטי, לא פעם קבע בית משפט זה כי "במישור העונש יש מקום להתחשבות בחלוף הזמן ובהתארכות ההליכים, כל עוד לא צעדיו של הנאשם עצמו הם שגרמו אותם. היקף ההתחשבות בשיקול זה משתנה ממקרה למקרה בהתאם לנסיבות העניין ולשיקולים רלוונטיים" (ע"פ 2103/07 הורוביץ נ' מדינת ישראל, פסקה 336 (2008)). אין להלין על המערער בכל הקשור לעיכוב בשמיעת משפטו בחלקו הראשון, אלא על העומס שהיה מוטל על הערכאות הדיוניות. העומס היה כזה שאף הועבר התיק מבית המשפט המחוזי בתל אביב לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד כדי להאיץ את ניהולו (ראו בש"פ 6246/08, החלטת הנשיאה ביניש מיום 13.7.08). לעיכוב האמור נתן דעתו השופט ג'ובראן אגב החלטה הנוגעת להליך המעצר בעניינו של המערער:

"כפי שתואר, כתב האישום כנגד המשיב הוגש ביום 22.5.2007, כך שהוא מצוי במעצר כבר מעבר לשנה. לא זו בלבד שלא יהיה די בהארכה המבוקשת בבקשה דנן (השנייה במספר) בכדי להגיע למועד הראשון לשמיעת ראיות בעניינו - הקבוע ליום 17.11.2008 - אלא שתידרשנה לשם כך עוד הארכות נוספות. יתרה מכך, לנוכח היקף החומר המצוי בתיק, אליו התייחסו הצדדים, ולנוכח העומס הרב מנשוא המוטל על כתפי בית המשפט שדן בעניינו של המשיב, ניתן

לצפות כי אף מרגע תחילת שמיעת הראיות יעבור זמן לא מועט עד לסיום משפטו. ביני לביני, באם לא תיווצרנה נסיבות בלתי צפויות, יימצא המשיב במעצר במשך מספר שנים עד להכרעה בעניינו. חרף מסוכנותו, לא יעלה על הדעת כי המשיב ישלם בחירותו על העומס המוטל על מערכת המשפט.

17. משכך, אין מנוס בשלב זה מבחינת אפשרות שחרורו של המשיב לחלופת מעצר. אין חולק כי מדובר בתוצאה קשה, שהסיכון בה אינו מועט. אך לא ניתן לשאת עוד את המשך מעצרו של המשיב מאחורי סורג ובריוח למשך תקופה כה ארוכה מעבר לתום תשעת החודשים שהוקצבו לסיום משפטו, מבלי שיתקיים כל דיון לביורור אשמתו (בש"פ 4301/08 מדינת ישראל נ' סטואר, פסקאות 16-17 (2008)).

קיג. סוף דבר, שהמערער שוחרר ממעצרו בתנאים בלא שמשפטו החל, וזאת כתום שנה וארבעה חודשים למעצרו. אין חולק כי יש להחיש ככל הניתן את שמיעתם של הליכים פליליים (ראו ע"פ 4865/09 פלדמן נ' בית המשפט המחוזי תל-אביב (2009)), וזאת כמובן במגבלות העומס הקיים, ואנו הראשונים לייחל לכך, ובנידון דיון גם נתן בית המשפט דעתו במניין שיקוליו לעונש את מעצר הבית הממושך וההקפדה על תנאיו כשיקול לקולה. אך בסופו של יום, ועם שעסקינן בתיק סבוך של פשיעה חמורה, שהתנהל במלואו - ההתארכות המיותרת בחלקו הראשון של ההליך המשפטי, ראוייה לדידי לביטוי-מה כאמור. בין אם נרחיק לכת ונדבר במונחים - האפשריים - של "הגנה מן הצדק לעניין גזר הדין" (ראו פסקה 3 לחוות דעתו של השופט מלצר (במיעוט) בע"פ 10715/08 ולס נ' מדינת ישראל (2009)), ובין אם לאו, הפחתה מעטה בעונש באה לאותה לטעמי כי נתנו דעתנו לכל אלה.

קיד. בנוסף לכך, עם שהבאתי בחשבון את עברו של המערער (עבירות בין 1990 ל-2000, בתחומי הרכוש והסמים בעיקר, אך גם תקיפה), ראיתי מקום לעידוד מסוים, ולוא במעט, של המערער, שעל פי תיעוד שראינו התנהגותו במאסרו ראוייה.

קטו. נוכח כל האמור, אציע לחבריי להפחית שנה ממאסרו בפועל של המערער, כך שיעמוד על שש עשרה שנים, ועדיין יהא בכך כדי להענישו כראוי על חומרת מעשיו. במובן זה בלבד אציע לקבל את הערעור, כך שיתר חלקי גזר הדין יוותרו בעינם.

קטז. התוצאה היא שלטעמי אין להתערב בערעור לעניין הכרעת הדין, ויש מקום להפחית שנה מעונשו של המערער.

ש ו פ ט

השופט ע' פוגלמן:

חברי השופט א' רובינשטיין פרש בחוות דעתו המקיפה והמנומקת יריעה רחבה, ואני מצטרף לקביעתו כי אין

עילה להתערב בהכרעת הדין המפורטת של בית המשפט המחוזי, כמו גם לטעמים שעליהם נסמכת קביעה זו.

בכל שאמור בערעור על גזר הדין, דעתי שונה. בית המשפט המחוזי עמד בהרחבה על שיקולי הענישה השונים, ולהשקפתי תוצאת האיזון שערך אינה חורגת לחומרה מרמת הענישה הראויה.

מצטרף אני למסקנת חברי כי היו פגמים בהתנהלות המשטרה בכל הקשור בהתנהלות היחידה החוקרת בעניינם של טפליצקי וחודונוב; אולם כפי שמציין חברי בצדק, זכותו של המערער למשפט הוגן לא נפגעה. בנסיבות אלו, סבורני כי אין מקום להקל עם מי ששלח שכירי חרב כדי לרצוח אנשים; דבר שהביא - באחת הפרשות - לירי באזרח תמים ולפציעתו הקשה. אפיוניהן החמורים עד מאד של הפרשות אינו מאפשר להשקפתי להקל בעונשו של המערער, במקום שבו רמת הענישה אינה חורגת לחומרה, אך בשל הרצון לעודד אותו בהתנהגותו הטובה בין כתלי בית הכלא. שיקול אחרון זה, שניתן לו משקל ראוי במקרים מתאימים, כאשר מדובר, למשל, באנשים צעירים עם פוטנציאל שיקום, שאפיוני העבירות שבהן הורשעו שונים בתכלית, אינו ישים לטעמי במקרה של רצף עבריני ברף חומרה כה גבוה (ראו והשוו: סעיף 40ד(ב) לחוק העונשין, התשל"ז-1977).

אילו הייתה דעתי נשמעת, היינו דוחים את הערעור על גזר הדין, מטעמיו של בית המשפט המחוזי.

שׁוֹפֵט

השופטת ד' ברק-ארז:

אף אני מסכימה לפסק דינו המקיף והמשכנע של חברי השופט א' רובינשטיין בכל הנוגע לדחיית הערעור על הכרעת הדין. עם זאת, בכל הנוגע לגזר הדין אני מצטרפת לעמדתו של חברי השופט ע' פוגלמן, בשים לב לחומרתן של העבירות שבהן הורשע המערער ולנסיבותיהן, אשר בהתחשב בהן לא ניתן לומר שעונשו של המערער הוא חמור, ואולי אף להפך מכך.

שׁוֹפֵט

הוחלט פה אחד לדחות את הערעור על הכרעת הדין כאמור בפסק דינו של השופט א' רובינשטיין. את הערעור על גזר הדין הוחלט לדחות ברוב דעות (השופטים ע' פוגלמן וד' ברק ארז), מול דעתו השונה של השופט א' רובינשטיין.

ניתן היום, כ"ח בניסן התשע"ד (28.4.2014).

שׁוֹפֵט
עמוד 41

שׁוֹפֵט

שׁוֹפֵט
